

Amasya İlahiyat Dergisi – Amasya Theology Journal

ISSN 2667-7326 | e-ISSN 2667-6710

Aralık / December 2023, 21: 341-384

Japon Yeni Dini Hareketi Ōmoto'nun Mâbet Görevlileri, Ritüel Kavramları ve İbadetleri

Yetkin KARAOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı
Assist. Prof. Dr., Ordu University, Faculty of Divinity, Department of History of
Religions

Ordu, Türkiye

yetkinkaraoglu@odu.edu.tr

orcid.org/0000-0002-5036-2590

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi /Research Article

Geliş Tarihi / Received: 13 Eylül / September 2023

Kabul Tarihi / Accepted: 11 Aralık / December 2023

Yayın Tarihi / Published: 30 Aralık / December 2023

Yayın Sezonu / Pub. Date Season: Aralık / December

Sayı / Issue: 21 **Sayfa /Page:** 341-384.

Atıf / Cite as: Karaoğlu, Yetkin. "Japon Yeni Dini Hareketi Ōmoto'nun Mâbet Görevlileri, Ritüel Kavramları ve İbadetleri [The Japanese New Religious Movement of Ōmoto's Shrine Officers, Ritual Concepts and Worship]". *Amasya İlahiyat Dergisi-Amasya Theology Journal* 21 (December 2023): 341-384.

<https://doi.org/10.18498/amailad.1359530>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Copyright © Published by Amasya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Amasya University, Faculty of Theology, Amasya, 05100 Turkey. All rights reserved.

<https://dergipark.org.tr/amailad>

The Japanese New Religious Movement of Ōmoto's Shrine Officers, Ritual Concepts and Worship

Abstract

Ōmoto is a Shinto-based Japanese New Religious Movement (NRM) that has made the most famous name for itself in Japanese Religious History. Initiated in the Meiji Period (1868-1912) in Japanese History, the movement came to the forefront in the Taishō (1912-1926) and Shōwa (1926-1989) periods by combining beliefs and worships with worldly-political thoughts. The movement, which became pacified with the Modern Period, entered a process of division with the influence of different tendencies within it. Today, they continue their activities as three separate religious groups. In Ōmoto, there are three temple officials in hierarchical order as kannushi, shinshoku and miko. They are responsible for the performance of collective worship at the shrine. Kannushi refers to the chief person in charge of the ritual in jincas. In Shinto shrines and Ōmoto, kannushi are not considered to be founders of a religion, but rather religious officials. In addition to presiding over rituals, they have a civilian life and may engage in other occupations and/or hobbies. They can marry and have children, in short, they can maintain their social life. In this sense, Ōmoto's co-founding leader Onisaburō presided over rituals and maintained a family and social life. Shinshoku is the general name given to the male officials who perform rituals in the jinja. This concept, which can also be used instead of kannushi, has sometimes led to confusion. This confusion has resulted from the name and mission changes in the historical process. Until the Edo Period, shinshoku was a comprehensive concept used for all the different names given to everyone involved in ritual activities according to their duties. In this context, with the Meiji Period, shinkan, the name of ritual officials in all the country's jinjas, was abolished and replaced by shinshoku. Miko, which also means holy woman, female shaman, shrine woman, etc., is the name given to single, widowed and married female ritual attendants in the Jinja. They perform purification rituals, play percussion and wind instruments, and chant poetry during rituals, as well as perform daily chores in the cincas. Mikos are mostly young girls and a minority of older women. There are several stages of worship in the Shrine and at home: harai, shinsen, norito and naorai. Harai marks the beginning of Ōmoto rituals, without which the next stage of the ritual cannot proceed. There are many ways of practicing harai. Harai is performed by a shinshoku dressed in ritual garb with a purification tool called

gohei. In Ōmoto, as in Shintoism, offerings are symbols of respect for the kami or spirit. Shinsen refers to the various foods and drinks offered to the kami. It generally includes plant products such as rice, grains, fruits and vegetables, as well as animals such as deer, pigs, rabbits, poultry and fish. In Shintoism, the norito recited during rituals is an essential element of religious practice. In Shintoism and Ōmoto, noritos are frequently used in regular annual, monthly, weekly and daily rituals; in rituals organized immediately after social events; and in the rites of passage of people. In Ōmoto, prayers in general are called norito. Specifically, there are four main prayers: kamigoto, amatsu norito, sosen-haishi and miyabi no kotoba. The first four of these have the same text as in Shintoism. Miyabi no kotoba is a prayer created by Onisaburō. It belongs to Ōmoto. Ōmoto is an ritual in which sake (a type of alcoholic Japanese drink) and other cooked and uncooked food offerings are eaten at the end of the ritual by all the people gathered for the ritual, both officials and non-officials. Eating the food offered at this event means sharing the same food and drink with the kami and gaining spiritual strength by feeding on their food. The ritual also aims to gain the power and protection of the kami. In Ōmoto, there are also prayers that take place at particular times. These are called Matsuri. Four are annual (taisai), one monthly (tsukinamisai), one weekly and two daily (asayu-sai). Annual worship in Ōmoto has a Shintoist basis, associated with the passing of the seasons and agricultural harvest times. It is celebrated in four periods, Setsubun Taisai, Miroku Taisai, Zusei Taisai and Ōmoto Kaiso Taisai, respectively. In Ōmoto, there is only one main ritual that is organized around a specific topic each week. Unlike other rituals, this ritual, which is new in terms of its introduction, is organized in such a way that both physical and online participation is encouraged, and the majority of participation in the ritual is encouraged online. In Ōmoto, there are two daily and regular rituals, one in the morning and one in the evening, one at the shrine collectively and one at home individually, called asayu-sai. The rituals performed at the shrine have a ceremonial atmosphere, involving purification, offering and prayer. As far as Ayabe and Kameoka are concerned, these rituals take place in the presence of the shrine's officials, as well as visitors from different parts of the country and the world who come to strengthen their spirituality. Generally, annual and monthly prayers are performed in the shrine, while weekly and daily prayers are performed in homes and workplaces. Our study is an inclusive research in terms of Ōmoto's worship in our country and in the world literature, and it is aimed to

contribute to the literature and new research.

Keywords: History of Religions, Shintoism, Ōmoto, Matsuri, Jinja.

Japon Yeni Dini Hareketi Ōmoto'nun Mâbet Görevlileri, Ritüel Kavramları ve İbadetleri*

Öz

Ōmoto, Japon dini tarihi içerisinde adından en çok söz ettiren, Şinto temelli bir Japon Yeni Dini Hareketi (YDH)'dir. Japon tarihinde Meici Dönemi (1868-1912) itibarıyla başlatılan hareket inanç ve ibadetleriyle dünyevi-politik düşüncelerini birleştirerek Taişō (1912-1926) ve Şōva (1926-1989) dönemlerinde öne çıkmıştır. Modern Dönemle birlikte pasifize olan hareket, içerisinde farklı eğilimlerin etkisiyle bölünme sürecine girmiştir. Günümüzde üç ayrı dini grup olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir. Ōmoto'da hiyerarşik sırasıyla kannuşi, şinşoku ve miko olarak üç mabet görevlisi bulunmaktadır. Bunlar, mabette topluca yapılan ibadetlerin gerçekleştirilmesinden sorumludur. Kannuşi, cinalardaki ritüelin yönetimini üstlenen baş sorumluyu ifade etmektedir. Şinto mabetlerinde ve Ōmoto'da kannuşi, bir dinin kurucusu değil, bilakis din görevlisi olarak düşünülmektedir. Onların, ritüel başkanlığı dışında sivil hayatları da bulunmakta ve başka bir iş ve/veya hobiyle meşgul olabilmektedirler. Evlenip çocuk sahibi olabilmekte, kısaca sosyal hayatlarını sürdürebilmektedirler. Bu anlamda Ōmoto'nun müşterek kurucu lideri Onisaburō ritüellere başkanlık etmiş, aile ve sosyal yaşantısını da sürdürmüştür. Şinşoku, cincada toplu haldeki ritüelleri yerine getiren erkek görevlilere verilen genel addır. Kannuşi yerine de kullanılabilen bu kavram zaman zaman kavram karışıklığına yol açmıştır. Bu karışıklık tarihi süreçteki isim ve misyon değişimlerinden kaynaklanmıştır. Şinşoku, Edo Dönemi'ne kadar ritüel faaliyetlerinde bulunan herkese görevleri itibarıyla verilen farklı isimlendirmelerin tümü için kullanılan kapsamlı bir kavram olmuştur. Bu

* Bu makale, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde Prof. Dr. Kenan HAS danışmanlığında tamamlanan "Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto" başlıklı doktora tezinin "Ōmoto İbadetleri" başlıklı bölümünden türetilmiştir. This article was produced from the "Ōmoto Worship" section of the doctoral thesis titled "Japanese New Religious Movement: Ōmoto" which was carried out under the supervision of Prof. Dr. Kenan HAS at Erciyes University Social Sciences Institute.

çerçeve de Meici Dönemi'yle birlikte ülkenin tüm cinalarındaki ritüel görevlilerinin ismi olan şinkan kaldırılmış, yerine şinşoku getirilmiştir. Miko kutsal kadın, kadın şaman, mabet kadını gibi anlamlara da gelen, cinalardaki bekar, dul ve evli olan kadın ritüel görevlilerine verilen addır. Onlar, cincadaki arınma ritüellerini, vurmali ve üflemeli ritüel çalgılarının çalınmasını ve ritüel sırasında şiir okunmasının yanında cincadaki günlük işleri de gerçekleştirmektedir. Mikolar, çoğunlukla genç kızlardan ve azınlıkla yaşlı kadınlardan oluşmaktadır. Mabette ve evde ibadetin sırasıyla harai, şinsen, norito ve naorai olmak üzere bazı aşamaları bulunmaktadır. Harai, Ōmoto ritüellerinin başlangıcını oluşturmakta, bu uygulama gerçekleşmeden ritüelin diğer aşamasına geçilmemektedir. Harainin birçok uygulanma şekli bulunmaktadır. Harai, gohei, adli bir arınma aracıyla ritüel kıyafetini giymiş bir şinşoku tarafından gerçekleştirilmektedir. Şintoizm'de olduğu gibi Ōmoto'da da sunular kami veya ruha duyulan saygı sembolleridir. Şinsen, kamiye sunulan çeşitli yiyecek ve içecekler denilmektedir. Genel olarak piriç, tahıl, meyve ve sebzeler gibi bitki ürünlerinin yanında geyik, domuz, tavşan, kümes hayvanları ve balık gibi hayvanları da içermektedir. Şintoizm'de ritüeller esnasında okunan norito, dini uygulamalarda olmazsa olmaz bir unsurdur. Noritolar Şintoizm'de ve Ōmoto'da düzenli yıllık, aylık, haftalık ve günlük ritüellerde; toplumsal olayların hemen akabinde düzenlenen ritüellerde ve insanların geçiş törenlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Ōmoto'da da dualara genel olarak norito denmektedir. Özel olarak kamigoto, amatsu norito, sosen-haişi ve miyabi no kotoba olmak üzere dört temel dua bulunmaktadır. Bunlardan ilk dördü Şintoizm'dekilerle aynı metne sahiptir. Miyabi no kotoba ise Onisaburō tarafından oluşturulmuş bir duadır. Ōmoto'ya aittir. Ōmoto'da ritüel için toplanan görevli olan veya olmayan herkes tarafından, kamiye sunulan sake (bir tür alkollü Japon içeceği) ve diğer pişmiş-pişmemiş gıda sunularının ritüel sonunda yenmesi için düzenlenen bir etkinliktir. Bu etkinlikte sunulan yemekleri yemek, kamiyle aynı yiyecek ve içeceklerin paylaşılması, onların gıdalarından beslenerek manevi güç kazanılması anlamlarına gelmektedir. Bununla birlikte bu ritüelde kamilerin gücüne sahip olmak ve onların korumasını elde etmek de amaçlanmaktadır. Ōmoto'da belirli zamanlarda yapılan ibadetler de mevcuttur. Bunlara Matsuri denilmektedir. Bunların dördü yıllık (taisai), biri aylık (tsukinamisai), biri haftalık ve ikisi de günlük (asayu-sai) yapılmaktadır. Ōmoto'da yıllık ibadetler, mevsim geçişleri ve tarım hasat zamanlarıyla ilişkili Şintoist bir temele sahiptir. Sırasıyla

Setsubun Taisai, Miroku Taisai, Zusei Taisai ve Ōmoto Kaiso Taisai olarak dört dönemde kutlanmaktadır. Ōmoto'da her hafta düzenli olarak belirli bir konu etrafında düzenlenen sadece bir temel ritüel bulunmaktadır. Uygulanmaya başlanması açısından yeni olan bu ritüel, diğer ritüellerden farklı olarak hem fiziki hem de online katılım olacak şekilde düzenlenmektedir. Ritüele çoğunluk katılımın da online olarak sağlanması teşvik edilmektedir. Ōmoto'da günlük ve düzenli olarak gerçekleştirilen biri mabette toplu halde diğeri ise evde bireysel olarak sabah ve akşam olmak üzere iki ritüel bulunmakta, bunlara asayu-sai denmektedir. Mabette yapılan ritüeller törensel bir havada, arınma, sunu ve duayı içermektedir. Ayabe ve Kameoka düşünüldüğünde mabette çalışan görevlilerin yanısıra ülkenin ve dünyanın farklı bölgelerinden maneviyatlarını güçlendirmek amacıyla gelen ziyaretçiler eşliğinde bu ritüeller gerçekleşmektedir. Genellikle yıllık ve aylık olan ibadetler mabette, haftalık ve günlük ibadetler de ev ve işyerlerinde icra edilmektedir. Çalışmamız ülkemiz ve dünya literatüründe Ōmoto'nun ibadetleri açısından kapsayıcı nitelikte bir araştırma olup literatüre ve yeni araştırmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Şintoizm, Ōmoto, Matsuri, Cinca.

Giriş

大本 (Ōmoto) "Asıl Köken, Büyük Kaynak", kurulduğu tarihten günümüze akademisyenler tarafından farklı yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Örneğin, Peter Clarke'e göre 1890'larda Kyoto yakınlarında zamanının küçük bir kırsal yerleşimi olan Ayabe'de ortaya çıkan ve 1915-1935 yılları arasında güçlenen yeni bir senkretik Şinto yeni dinidir.¹ Benjamin Dorman'a göre 1892-1918 yılları arasında Ayabe'de yaşayan köylü bir kadın olan 出口なお (Nao Deguchi) tarafından kurulan yeni bir dindir.² Stuart Picken'e göre ismi "Büyük Kaynak Öğretisi" anlamına gelen ve bir kami tarafından ele geçirilen Nao Deguchi tarafından kurulan

¹ Peter Clarke, "Omoto (Great Origin)", *Encyclopedia of New Religious Movements*, ed. Peter Clarke (New York: Routledge, 2005), 468.

² Benjamin Dorman, *Celebrity Gods: New Religions, Media, and Authority in Occupied Japan* (Honolulu: University of Hawai'i Press, 2012), 47.

yeni bir dindir.³ Nancy Stalker'e göre Kyoto'nun bir kasabası olan Ayabe'de Nao Deguçi tarafından kurulan, damadı 出口王仁三郎 (Onisaburō Deguçi) liderliğinde ulusal ve uluslararası ölçekte büyüyen Şinto temelli ve kurtuluş eksenli bir Japon YDH'sidir.⁴ 永岡崇 Takashi Nagaoka'ya göre Ōmoto, 1892'de Nao Deguçi ile başlayan, Onisaburō Deguçi'nin rehberliğinde uluslararası bir eksendeki senkretizmiyle kurumsallaşan bir Japon YDH'sidir.⁵ Tüm bu akademik tanımlamaların Ōmoto'da bir ifadesi bulunduğunu dikkate alarak hareketin tarafımızca kapsayıcı bir tanımlaması yapılabilmektedir. Buna göre Ōmoto, kuruluşundan günümüze kadar kurumsallaşma sürecini büyük oranda tamamlayan ve Şintoizm'in karakteristiğini yansıtan bir Japon YDH'sidir.

Dünya literatüründe Ōmoto hakkında Japonca kaynaklar dâhil edilerek yapılan ciddi ve kapsamlı akademik çalışmaların ilki, 徳重高値 (Takane Tokuşige) adlı araştırmacı tarafından 1964 ve 1967'de iki cilt biçiminde yayınlanan 大本七十年史 (Ōmoto Nanajunenşi) "Ōmoto'nun Yetmiş Yıllık Tarihi" adlı eserdir. Bu eserin önemi, hareket kaynakları kullanılarak Japonca kaleme alınan ilk akademik çalışma olmasından ileri gelmektedir. Günümüz Ōmoto araştırmacıları bu eseri temel alarak çalışmalarına başlamaktadır. Ancak bu eser, adından da anlaşılacağı üzere hareketin 1962'ye kadar olan yetmiş yıllık tarihi sürecini içerdiğinden hem sınırlı bir dönemi anlatmakta hem de hareketin ibadetlerine değinmemektedir. İkincisi, Thomas Peter Nadolski adlı araştırmacı tarafından 1975'te yapılan "The Socio-Political Background of The 1921 and 1935 Ōmoto Suppressions in Japan" (Japonya'da 1921 ve 1935 Ōmoto Baskılarının Sosyopolitik Arka Planı) adlı doktora tezidir. Bu tezin önemi, Takane Tokuşige'nin araştırmasından sonra hareketin belirli bir konusuna (din-devlet ilişkisi) odaklanan ilk çalışma olmasıdır. Ancak bu eser,

³ Stuart D. B. Picken, *Historical Dictionary of Shinto* (Scarecrow Press, 2010), 231.

⁴ Nancy K. Stalker, *Prophet Motive: Deguchi Onisaburo, Ōmoto, And The Rise of New Religions in Imperial Japan* (Honolulu: University of Hawai'i Press, 2008), 16; Nancy Stalker, "Ōmoto", *Handbook of East Asian New Religious Movements*, ed. Lukas Pokorny - Franz Winter (Boston: Brill, 2018), 52.

⁵ Takashi Nagaoka, "Reikon o Torae Sokoneru: Kami no Oekara Kangaeru Minshū Shūkyō Ōmoto", *Hitobungakuhō* 108 (2015), 144.

hareketi yalnızca 1921'de ve 1935'te hükümet tarafından kapatılmaya maruz kalındığı yıllardaki din-devlet ilişkileri açısından ele almakta, hareketin ibadetlerine yer vermemektedir. Üçüncüsü, Mami Miyata adlı araştırmacı tarafından 1988'te "Deguchi Nao: Modernization and New Religions" (Deguchi Nao: Modernleşme ve Yeni Dinler) adlı yüksek lisans tezidir. Bu tezin önemi Nao Deguchi⁶ ekseninde hareketin kuruluş dönemini ayrıntılı ele alan ilk çalışma olmasıdır. Ancak bu çalışma, hareketi sadece kurucusu Nao Deguchi ve hayatı üzerinden ele almakta, hareketin ibadetlerinin neler olduğuna değinmemektedir. Dördüncüsü, Nancy Stalker adlı araştırmacı tarafından 2002'de sunulmuş olan doktora tezinin gözden geçirilerek 2008'de yayınlandığı "Prophet Motive: Deguchi Onisaburō, Omoto and the Rise of a New Religion in Imperial Japan" (Peygamber Motifi: Deguchi Onisaburō, Ōmoto ve İmparatorluk Japonya'sında Yeni Dinlerin Yükselişi) adlı eserdir. Bu eserin önemi ise hareketin ikinci lideri Onisaburō⁷ ve faaliyetleri ekseninde Ōmoto'yu ele

⁶ Ōmoto'nun ilk kurucusu olarak kabul edilen Nao Deguchi (1837–1918), Japonya'da genel tahıl kıtlığının sürdüğü 1837'de, kırsal kesimde yaşamlarını marangozlukla sağlayan ancak fakirlik içerisindeki bir ailenin üçüncü çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Bir süre sonra geçim sıkıntısından dolayı evlatlık olarak verilmiştir. Marangozlukla uğraşan 出口雅五郎 (Masagoro Deguchi) ile 28 yaşındayken 1865'te evlendirilmiştir. Hayatının bu döneminde Deguchi'nin beş çocuğu dünyaya gelmiştir. Nao'nun kocası 1887'de felç geçirdikten üç yıl sonra ölmüş, bunun üzerine maddi ve manevi anlamda sıkıntılar yaşamıştır. Çocuklarından biri bedensel engelli doğan Nao'nun kocasının ölümünden sonraki süreçte diğer iki çocuğu psikolojik rahatsızlıklar geçirmiştir. Tüm bu sıkıntılı süreçlerden sonra 1892'ye gelindiğinde Nao, 55 yaşındayken kutsalla iletişime geçtiğini iddia etmiş, çevresindeki insanlara tüm dert ve sıkıntıların kami tarafından sona erdirileceğini söylemiştir. Nao'nun ifadesine göre, onun geçirmiş olduğu rahatsızlıklar ve yaşam zorlukları kutsalla iletişimde ve sonrasında öğretilerinin bu ekseninde gelişiminde etkili olmuştur. Nao, 6 Kasım 1918'de Ayabe'de ölmüştür. Bk. Carmen Blacker, "Millenarian Aspects of The New Religions Movements", *Tradition and Modernization in Japanese Culture*, ed. Donald H. Shively (New Jersey: Princeton University Press, 1971), 577-578; Nao Deguchi, *Omoto Shin'yu* (Ayabe, Kameoka: Tenseisha, 1983), 4/ 25.07.1918.

⁷ Ōmoto'nun ikinci ve müşterek kurucusu Onisaburō Deguchi, Kameoka'nın dört kilometre batısındaki küçük bir köy olan Anao'da 22 Ağustos 1871'de fakir bir köylü ailesinin ilk oğlu olarak doğmuştur. Orijinal adı Kisaburo Ueda'dır. Kisaburo'nun ailesi

olarak dönemin hükümetleriyle ve diğer dinlerle ilişkisini anlatmasıdır. Ancak bu çalışma hareketi, yalnızca Onisaburō eksenli din-devlet ilişkisi açısından ele almakta, hareketin ibadetlerine yer vermemektedir.

Ōmoto hakkında dünya literatüründe çalışmaların yanında ülkemizde yapılmış Türkçe çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar bir ansiklopedi maddesi,⁸ bir kitap bölümü⁹ ve bir yüksek lisans tezinden¹⁰ oluşmaktadır. Ancak bunlar, ikincil kaynaklardan yararlanılarak oluşturulan çalışmalardır. Son olarak ülkemizde Japonca birincil ve İngilizce ikincil kaynaklar dâhil edilerek oluşturulan “Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto” başlıklı bir doktora tezi¹¹ ve iki makale¹² mevcuttur. Bu tez ve iki makale dahilinde söz konusu bu çalışma üstte zikredilen çalışmalardaki (hareketin mabet görevlileri, ritüel kavramları ve ibadetlerine dair) eksikliklerin giderildiği kapsamlı ve ayrıntılı bir çalışma olması açısından farklılık göstermektedir. Araştırmamız, Ōmoto'nun “Mabet Görevlileri”, “Ritüel Kavramları” ve “Ōmoto İbadetleri” olmak üzere üç ana bölüm ve çeşitli alt başlıklardan oluşmaktadır.

Şintoist YDH'lerde düzenli ve zamanı belirlenmiş ritüeller olduğu gibi şartların oluşumuna bağlı zamansız ritüeller de bulunmaktadır. Bu

tutucu Şintoist olarak bilinmektedir. Ailesinin bu durumu onun dinî-dünyevi görüşlerini şekillendirmiştir. Özellikle Kisaburo'nun anneannesi Uno, onun Şintoist eksenli eğitiminde etkili olmuştur. Onisaburō 1947'de Kameoka'da ölmüştür. Bk. Eizō Itō, *Shinshūkyō Sōshishaden: Ōmoto Deguchi Nao, Deguchi Onisaburō no Shōgai* (Tokyo: Kōdansha, 1984), 71; Stalker, *Prophet Motive*, 26; Takane Tokushige, *Ōmoto Nanajunenshi* (Kameoka: Nanajunenshi Hensankai, 1967), 2/735-750.

⁸ Mustafa Bıyık, “Ōmoto”, *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*, ed. Süleyman Turan - Emine Battal (İstanbul: Okur Akademi, 2020).

⁹ Halil İbrahim Şenavcu, “Japon Dinleri”, *Dünya Dinleri*, ed. Şinasi Gündüz (İstanbul: Milet & Nihal, 2019), 262-282.

¹⁰ Enbiye Mahbube Dinler, *Yeni Bir Japon Dini Hareketi: Oomoto* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

¹¹ Yetkin Karaoğlu, *Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022).

¹² Yetkin Karaoğlu, “Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun Dinî-Fenomenolojik Tarihi”, *Journal* 23/1 (2023), 311-336; Yetkin Karaoğlu, “Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun İnançları”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 22/2 (30 Aralık 2022), 655-683.

anlamda zamanı ve yeri belirli ritüeller kurumsallaşmayı, zamanı belirsiz ritüeller de hareketin zaman ve şartlara uyumunu sağlamaktadır. Ōmoto'da ritüeller 顯祭(kensai) "görünür ibadet" ve 輪祭 (yusai) "sunu ibadeti" olarak iki farklı biçimde sınıflandırılmıştır. Kensai, belirli zaman ve mekânda, belirli kıyafet ve araçlarla, belirli şekillerde yapılan ritüellere denilmektedir. Yusai ise herhangi bir zaman, mekân, kıyafet, araç, talimatlar olmaksızın sadece dua ile yapılan ritüellere denmektedir. Ōmoto'da sadece söz konusu iki tür ritüelden birini gerçekleştirmek yeterli olmayıp her ikisinin de yapılması istenmektedir.¹³ Ōmoto'da ritüellerin neredeyse tamamını belirli bir zamanda, yerde, belirli aşamalarla yapılan Kensai ritüelleri oluşturmaktadır. Bu ritüeller, yapılış zamanına göre yıllık, aylık, haftalık ve günlük; yapılış yeri bakımından 神社 (cinca) "Şinto mabedi" ve 神棚 (kamidana) "ev mabedi" mekânlarında uygulananlar olarak ikiye ayrılmaktadırlar.

Cincada yapılan ritüeller Ōmoto'nun kutsal merkezleri olan 梅松苑 (Baişō-en) "Japon Kayısı Bahçesi" ve 天恩郷 (Ten'on-kyō) "Cennetin Lütuf Merkezi" veya ülke ve dünya çapındaki şube-mabetlerinde gerçekleştirilmektedir. Kamidanada yapılan ritüeller ise bireysel olarak evlerin buna uygun hazırlanan bir odası veya köşesinde gerçekleştirilebilmektedir. Ōmoto'da cinca ve kamidanada yapılabilecek ritüeller zamana ve yere göre sınıflandırılmıştır. Buna göre cincada ve/veya kamidanada yapılabilen ibadetler ve zamanları aşağıda tablo halinde gösterilmektedir:

	Ritüeller	Jinja	Kamidana
01	Setsubun Taisai	+	-
02	Miroku Taisai	+	-
03	Zuisei Taisai	+	-
04	Omoto Kaiso Taisai	+	-
05	Omoto no Tsukinamisai	+	+
06	Shingata Koronavirüsü Sōki Shūsoku Kigan no Norito	+	+
07	Omoto no Ūtamatsuri	+	-
08	Omoto no Mitamamatsuri	+	-
09	Asayu-sai	+	+

Tablo 1: Ōmoto'da Ritüeller

¹³ Birgit Staemmler, *Chinkon Kishin: Mediated Spirit Possession in Japanese New Religions* (Berlin: LIT, 2009), 332; "Shidai Kouriyō" (11 Mayıs 2017).

Tablo 1’de görüldüğü üzere Ōmoto’da ritüellerin çoğu merkez veya şube cincalarında toplu halde ve belirli bir zaman diliminde yapılabilmektedir. Bu ise Ōmoto’nun ibadetlerin toplulukla yapılmasına verdiği önemi göstermektedir. 01, 02, 03 ve 04 nolu ritüeller Ōmoto’nun yıllık ibadetleri olup belirli bir zamanda düzenli olarak cincalarda yapılmaktadır. 05 nolu ritüel ise aylık bir uygulama olup her ay içerisinde bir kere, belirlenen farklı günlerde, cincada veya Kamidanada –toplulukla veya bireysel olarak- bir kere ve düzenli olarak yapılmaktadır. 06 nolu ritüel, Ōmoto için yeni bir ritüeldir. Haftalık olarak cincada yapılan ve müntesiplerin evden çevrimiçi katılabildikleri belirgi gün ve saatte yapılagelen bir ritüeldir. 07 ve 08 nolu ritüeller Ōmoto’da başlı başına merkezi birer ritüel olmayıp genellikle yıllık ritüeller içerisinde veya yıllık ritüellere yakın bir tarihte gerçekleştirilmektedir. 09 nolu ritüel ise günlük ritüellerdir; gündeğümü ve günbatımında günde iki kez yapılmaktadır.

1. Mabet Görevlileri

Şintoizm mabetlerine cinca denmekte olup burada çeşitli görevler üstlenmiş görevliler yer almaktadır. Bunlar ritüeli idare eden 神主 (kannuşi) “Şinto ritüel lideri”, arınma ritüelini gerçekleştiren ve sunuları sunağa takdim eden 神職 (şinşoku) “Şinto görevlisi” ve/veya “Şinto din adamı”, arınma ritüeli yapabilen, dans eden ve çalgıların çalınması işini yapan 巫女 veya 神子 (miko) “mabet kızları”dır. Şinto mabetlerinde olduğu gibi Ōmoto mabetlerinde de aynı isim ve vazifedeki görevliler yer alarak benzer kıyafet ve araçlarla mabetteki ritüelleri gerçekleştirmektedir. Bu kişiler üstlendikleri ritüel görevlerini, eğitimlerinin başarılı biçimde bitmesiyle ibadetlerde görev alabilmektedirler. Özellikle kannuşi, ritüelden sorumlu olan baş Şinşoku, yıllarca edinilen tecrübelerin sonucunda bu görevi yapabilmektedir. Bu anlamda Ōmoto’da kutsal olarak tanımlanan uzman din görevlileri bulunmamakta, Ōmoto üyesi olan ve yapmak istediği görevi konusunda nitelikli olan herkes bir ritüelin tamamı veya herhangi bir kısmında görev alabilmektedir.¹⁴

Şintoizm ve Ōmoto Cincalarında görevlilerinin benzer ve farklı yönleri bulunmaktadır. Bunlar ritüeldeki önemi itibarıyla sırasıyla kannuşi,

¹⁴ Stalker, “Ōmoto”, 53.

şinşoku ve miko olarak üç kısımda incelenebilir.

1.1. Kannuşi

Kannuşi, cincalardaki ritüelin yönetimini üstlenen baş sorumluyu ifade etmektedir. Bu kişiye aynı zamanda 齋主 (saişu) “ritüel lideri” de denilmiştir. Şinto mabetlerinde ve Ōmoto'da kannuşi veya saişular bir dinin kurucusu değil, bilakis din görevlisi olarak düşünülmektedir. Onların, ritüel başkanlığı dışında sivil hayatları da bulunmakta ve başka bir iş ve/veya hobiyle meşgul olabilmektedirler. Evlenip çocuk sahibi olabilmekte, kısaca sosyal hayatlarını sürdürebilmektedirler.¹⁵ Bu anlamda Ōmoto'nun müşterek kurucu lideri Onisaburō ritüellere başkanlık etmiş, aile ve sosyal yaşantısını da sürdürmüştür.¹⁶

Bu minvalde Onisaburō, ritüellerde Kannuşi olarak görev yapmıştır.¹⁷ Fakat Ōmoto'da hareket liderinin ritüellere başkanlık etmesi uygulaması onunla ilk ve son olmuştur.¹⁸ Her ne kadar Ōmoto'da dini liderlik Nao'nun soyundan sadece kadın olanlar tarafından devam ettirilse de günümüzde Ōmoto mabetlerinde ritüellerde kadın dini lideri bir kannuşi olarak görmek mümkün değildir. Ritüellere harekete mensup erkekler başkanlık edebilmektedir. Bu durum ise Şinto mabetlerinde kannuşinin erkeklerden oluştuğuna dair uygulamalara dayanmaktadır. Ōmoto'da kannuşilerin çoğunluğunu, eğitimleri ve tecrübelerinin bir sonucu olarak orta yaş ve üstü erkekler oluşturmaktadır. Genç kannuşiler olsa da ritüellere yaşlı kannuşilerin hemen ardında katılarak tecrübe elde etmektedirler. Kannuşinin giydiği ritüel kıyafeti 装束 (şözoku) “elbise”

¹⁵ Ben-Ami Shillony, *The Emperors of Modern Japan* (Brill Press, 2008), 102-103; Michael Ashkenazi, *Matsuri: Festivals of a Japanese Town* (University of Hawaii Press, 1993), 2, 7, 33, 38-39, 117-119; Halil İbrahim Şenavcu, *Dünden Bugüne Japon Budizmi: İnanç ve Uygulamaları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015), 32; Sokyō Ono, *Kamilerin Yolu*, çev. Suat Ertüzün (İstanbul: Okyanus Yayıncılık, 2004), 51-53.

¹⁶ “Chosei-den'in Açılış Ritüelinde Norito Okuyan Onisaburo.”, Dijital Fotoğraf Arşivi, *Deguchi Onisaburō to Reikai Monogatari no Sōgō Kensaku Saito* (27 Ekim 1935).

¹⁷ “Ōmoto no Matsuri”, 11 Mayıs 2017.

¹⁸ “Saifuku Sugata no Onisaburō”, Dijital Fotoğraf Arşivi, *Deguchi Onisaburō to Reikai Monogatari no Sōgō Kensaku Saito* (Tarihsiz).

olarak adlandırılmaktadır. Bu kıyafet *kanmuri*, *kariginu*, *şaku* ve *asagutsu* olmak üzere dört temel unsurlardan oluşmaktadır.¹⁹

冠 (*kanmuri*), kannuşi veya saişunun başına taktığı, genellikle siyah renkli pürüzlü bir yüzeye sahip veya arkaya doğru bir uzantısı olan bir tür şapkadır. *kanmuri*'nin tarihi imparatorluk kökenlidir. Heian Dönemi'nden (794-1185) Meici Dönemi'ne (1868-1912) kadar saray üyeleri, aristokratlar ve imparatorla birlikte hanedana mensup yetişkin erkeklerin taktığı standart bir şapka olduğu ifade edilmiştir. Meici Dönemi'nden itibaren ülke genelindeki Cincalarda baş görevli olarak Kannuşi veya saişuların giydiği bir ritüel aracı haline dönüşmüştür. Ancak halen günümüzde, önemli günlerde imparator tarafından da giyilebilmektedir.²⁰

狩衣 (*kariginu*), kannuşi veya saişunun giydiği tek parça elbiseye denmekte ve farklı renklerde giyilebilmektedir. Ōmoto mabetlerindeki ritüellerde bunun beyaz renklisi tercih edilmektedir. *Kariginu*'nun da tarihi imparatorluk kökenlidir; 平安時代 Heian Dönemi'nden itibaren hanedan mensupları ve toplumun üst kesimindeki insanlar tarafından av kıyafeti olarak giyilmiştir. Zamanla yaygınlaşıp günlük giyilen ve resmi olmayan bir elbise haline gelmiştir. Sonrasında resmiyet kazanmış, 江戸時代 Edo Dönemi'nde (1603-1868) Samuray ve hâkimler sınıfının giydiği bir elbise olarak kullanılmıştır. Günümüzde bu elbise kannuşi veya saişuların ritüelde giydikleri elbiseler olarak kabul edilmiştir. *Kariginu*'nun parçası olan ve alt kısmına giyilen 指貫 (*saşinuki*) adında beyaz etek türü bir altlık bulunmaktadır. Bu altlık, *kariginu* ve *asagutsu*'nun arasında kalan beyaz kısımdır.²¹

笏 (*şaku*), *kanmuri* ve *kariginu* giymiş bir kannuşi veya saişunun sağ eliyle veya iki eliyle tutmuş olduğu "ritüel lideri sembolü" olarak bilinen

¹⁹ Toya Manabu, "Jinja Ni İkou! Jinja Kūkan o Yomitoku 12 Shōzoku", *Nippon.Com* (05 Eylül 2016); Samuel L. Leiter, *Historical Dictionary of Japanese Traditional Theatre* (Rowman & Littlefield, 2014), 74, 524.

²⁰ John K. Nelson, *A Year in the Life of a Shinto Shrine* (University of Washington Press, 2015), 92, 254; Leiter, *Historical Dictionary of Japanese Traditional Theatre*, 110, 159-160, 238.

²¹ David Petersen, *An Invitation to Kagura: Hidden Gem of the Traditional Japanese Performing Arts* (David Petersen, 2007), 210; Picken, *Historical Dictionary of Shinto*, 154.

ahşap düz bir çubuktur. Japon tarihinde de yeri bulunan şaku, Heian Dönemi imparatorluk mahkemelerinde resmî tören sırasında hâkim tarafından kullanılmıştır. Zamanla Şinto ritüellerinde kullanılmış, kannuşî veya saişunun üzerinde bulunması elzem bir ritüel aracı haline gelmiştir. Şaku, bazı mabetlerde çift elle tutulmaktadır. Örneğin, 出雲大社 (İzumo Taişa) cincasında şaku ritüel sırasında her iki el ile tutulmaktadır. Ōmoto ritüellerinde bu uygulama sık görülmektedir. Bu durum Kuruluş Dönemi'nde (1892-1918) Ōmoto'nun İzumo Taişa'yla iletişimde olduğu dönemde oradan etkilenmiş olduğunu düşündürmektedir.²²

Asagutsu (浅沓), kanmuri ve kariginu giymiş, sağ eline şaku almış bir kannuşî veya saişu'nun ayaklarına giydiği ahşap siyah takunyalardır. Şözokuyu tamamlayan bir unsur olarak görülmekte, diğer Şinto mabetlerinde olduğu gibi Ōmoto cincalarında da giyilmektedir.²³

Şözoku giymiş bir kannuşinin cincada görevleri bulunmaktadır. Bu görevler diğer ritüel görevlilerinden farklıdır. Bunların başında cincadaki ritüellerin zamanında ve talimatlara uygun bir biçimde gerçekleşmesi gelmektedir. Bu anlamda onlar sadece ritüel sırasında değil, ritüel öncesindeki eğitim ve hazırlık faaliyetlerinde aktiftirler. Onların görevlerinin başında ritüeli yönetmek ve denetlemek gelmektedir. Buna göre yıllık ritüellerde ritüele göre görevleri değişebilmektedir. İlk olarak 節分大祭 (Setsubun Taisai) "Setsubun Büyük Ritüeli"nde ana sunağın önüne gelerek 神言 (kamigoto) "kami sözü", "kutsal söz" duasını okumakta ve kadın görevliler tarafından gerçekleştirilen arınma ritüelini denetlemekte ve ana sunağın önünde dini lider duayı okurken yarısında durakladığında yerine geçerek duayı çömlek kaplar doluncaya kadar devam ettirmektedir. İkinci olarak みろく大祭 (Miroku Taisai) "Kurtarıcı Ritüeli"nde dua okuyarak Miroku ritüelini ve bunun son alt ritüeli olan 万霊大祭 (Manrei

²² Nelson, *A Year in the Life of a Shinto Shrine*, 43; Picken, *Historical Dictionary of Shinto*, 261, 154.

²³ Katori Yoshio, *Irasuto de Miru Nipponshi Hakubutsukan* (Kashiwashobō, 2008), 2/289; Sonka Hisomi, *Yūgi kara Geidō e: Nihon Chūsei Niokeru Geinō no Hen'yō* (Tamagawa Daigaku Shuppan-bu, 2002), 119, 124, 126.

Taisai) "Onbin Ruh Ritüeli"ni dua okuyarak gerçekleştirmektedir.²⁴ Üçüncü olarak 瑞生大祭 (Zuisei Taisai) "Yaşamın Kutlanması Ritüeli"nde bir alt ritüel olan 大本歌祭 (Ōmoto Utamatsuri) "Ōmoto Müzik Ritüeli"nde sunağın önünde ritüelin başında ve sonunda 八雲進化 (Yakumo Şinka) "Şiirin Gelişimi" okumakta, ritüelin başında ve sonundaki 舞姫 (maihime) "kadın dansçı"²⁵ arınma ritüellerini denetlemektedir. Dördüncü olarak 開祖大祭 (Ōmoto Kaiso Taisai) "Ōmoto Kurucu Ritüeli"nde ritüelin başında ve sonunda çeşitli dualar okumakta ve gerçekleştirilen sunu ritüelini denetlemektedir.²⁶

1.2. Şinşoku

Şinşoku, cincada toplu haldeki ritüelleri yerine getiren erkek görevlilere verilen genel addır. Kannuşi yerine de kullanılabilen bu kavram zaman zaman kavram karışıklığına yol açmıştır. Bu karışıklık tarihi süreçteki isim ve misyon değişimlerinden kaynaklanmıştır. Şinşoku, Edo Dönemi'ne kadar ritüel faaliyetlerinde bulunan herkese görevleri itibariyle verilen farklı isimlendirmelerin tümü için kullanılan kapsamlı bir kavram olmuştur. Bu çerçevede Meici Dönemi'yle birlikte ülkenin tüm cincalarındaki ritüel görevlilerinin ismi olan şinkan kaldırılmış, yerine şinşoku getirilmiştir. Şinkan kavramı, çoğu cincada kullanımdan kalkmış, ancak kavramın çıkış noktası olan 伊勢神宮 (İse Cingū) "İse Büyük Mabedi"nde kullanımı devam etmiştir.²⁷

²⁴ Tokushige, *Ōmoto Nanajunenshi*, 2/3; Stalker, "Ōmoto", 63; "Ōmoto no Matsuri".

²⁵ Maihime, Miko olarak adlandırılan kadın kutsal kişilerin dans edenlerine verilen bir isimdir. Miko'dan farklı olarak bu kişilerin görevi mabette bazı ibadetlerde dans ritüellerini gerçekleştirmek çoğunda da ritüelin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Bk. Yoshio Yasumaru, *Deguchi Nao* (Tokyo: Asahi Shinbunsha, 1977), 83-84.

²⁶ "Reiwa 4nen (2022) Oomoto Setsubun Jinkata Ooharai Kessai Shinji", haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru, *Ayabe, Kyoto* (2022); "Ōmoto no Matsuri"; "Ōmoto Utamatsuri: 07/08/2020", haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru; "Ōmoto Kaiso Taisai: Oomoto Autumn Grand Festival in commemoration of the Foundress".

²⁷ Helen Hardacre, *Shinto: A History* (Oxford: Oxford University Press, 2017), 461; Andrew Bernstein, *Modern Passings: Death Rites, Politics, and Social Change in Imperial Japan* (University of Hawaii Press, 2006), 100; Takao Nishimuta, "Kannushi",

Ancak her iki kavram da temelde cinca görevlisine işaret etse de cinca içerisindeki amaç ve misyonları farklılık arz etmektedir. Bu anlamda Şinşoku geniş bir anlama sahiptir. Kıyafet (biçim ve rengi) ve ritüel esnasındaki görevleri açısından şinkandan farklılık göstermektedir. Buna göre şinşoku kıyafetinin kannuşi kıyafetinden renk, başlık ve asa konusunda farklılığı bulunmaktadır:

Şekil 1: Şintoizm ve Ōmoto'da Şinşoku²⁸

Şekil 1'de görüldüğü üzere iki farklı kıyafette şinşoku bulunmaktadır.²⁹ Şeklin sol tarafında bulunan şinşoku ritüel esnasında bu şekilde bembeyaz giyinmektedir. Şinşokuların günlük düzenli kıyafetleri ise sağdaki üstü beyaz, altı turkuaz renklidir. Soldaki şinşoku'nun kannuşi kıyafetlerinden tek farkı şapkasının farklı oluşudur. Onun dışındaki tüm kıyafeti biçim ve renkleriyle aynıdır. Şinşokular 烏帽子 (eboşi) denilen şapkayı takmaktadırlar. Eboşi, kanmuri gibi bir tarihi geçmişine bulunan bir tür pürüzlü-siyah şapkadır. Heian Dönemi mahkeme mensupları tarafından resmi olarak giyilmiştir. Sağdaki şinşoku ise genelde turkuaz veya beyaz bir tür etekten, üstleri de beyaz bir gömlekten oluşan bir kıyafete

Encyclopedia of Shinto (Erişim 11 Nisan 2022); Koremaru Sakamoto, "Shinshoku", *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 11 Nisan 2022).

²⁸ Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

²⁹ Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

sahiptir. Ritüel esnasında da görevi olan bu şinşoku, ritüel alanındaki düzeni sağlayan ve ritüel araçlarının kullanılması için onları alana getiren görevlileri ifade etmektedir.³⁰

Şözoku giymiş bir şinşokunun, cincada görevleri bulunmaktadır. Bu görevler diğer ritüel görevlilerinden farklı ve kapsamlıdır. Görevlerinin başında cincadaki ritüelleri gerçekleştirmek ve gerçekleştirilmesine yardımcı olmak gelmektedir. Buna göre yıllık ritüellerde ritüelden ritüele görevleri değişebilmektedir. Örneğin Setsubun Taisai'de ilk olarak arınma ritüeli gerçekleştirecek olan mikoların arınma araçlarını ve dini liderin oturacağı tabureyi getirmektedir. Onlar, çömlek kapların ritüel alanına getirilmesi, koro halinde duaların okunması, çömlek kaplara dua kartlarının atılması, dolan çömlek kaplarının arınma getirmesi amacıyla nehre atılması için hazırlanması ve onlar tarafından nehre dualar eşliğinde atılması gibi görevleri gerçekleştirmektedirler.³¹ İkinci olarak Miroku Taisai'de sunuların sunağa takdim edilmesi ve koro halinde dua okunmasıyla ritüel alanındaki iş ve talimatların yerine getirilmesini sağlamaktadırlar.³² Üçüncü olarak Zusei Taisai'de bir alt ritüel olan Ōmoto Utamatsuri'de turkuaz veya gri bir tür etek giymiş şinşokular koro halinde şiir okumakta, ritüel geçişlerindeki boşluk zamanlarında oturulacak hasırları toplanması ve yeniden sermektedirler. Ayrıca onlar, mikolarla koro halinde şiir okumaktadırlar.³³

1.3. Miko

Miko, "kutsal kadın", "kadın şaman", "mabet kadını" gibi anlamlara da gelen, cincalardaki bekar, dul ve evli olan kadın ritüel görevlilerine verilen addır. Onlar, cincadaki arınma ritüellerini, vurmali ve üflemeli ritüel çalgılarının çalınmasını ve ritüel sırasında şiir

³⁰ İnoue Nabutaka, "Eboshi", Ansiklopedi, *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 11 Nisan 2022).

³¹ "Reiwa 4nen (2022) Oomoto Setsubun", 05:00-05:36, 24:20-25:10, 28:10-1:29:00; "Daiichiji Wachigawa Hitokata Nagashi: 11 p.m. 3gatsu", haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru, *Wachigawa* (2022), 00:00-18:58; "Dainiji Wachigawa Hitokata Nagashi (2) 02:00 a.m. 4/2/2022", haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru, *Ayabe, Kyoto* (2022), 00:00-16:40.

³² Tokushige, *Ōmoto Nanajunenshi*, 2/3; Stalker, "Ōmoto", 63; "Ōmoto no Matsuri".

³³ "Ōmoto Utamatsuri: 07/08/2020", 11:10-15:00, 21:09-22:48, 25:38-26:16, 35:30-1:17:25, 1:17:40-1:18:48.

okunmasının yanında cincadaki günlük işleri de gerçekleştirmektedir. Mikolar, çoğunlukla genç kızlardan ve azınlıkla yaşlı kadınlardan oluşmaktadır.³⁴ Miko, Şintoizm'de cincaya hizmetini adayan bekâr kızlara denilmekte, evlendikleri takdirde cincadaki görevleri son bulmaktadır. Ancak Japon YDH'lerde durum farklı olup evlenen bir miko görevine devam edebilmekte, cinsa ve sosyal hayattaki yaşantısını birlikte sürdürebilmektedir.³⁵

Mikonun ritüel sırasındaki işleri, tarihi ve fenomenolojik açıdan önemlidir. Miko, cincada kurumsal bir hale gelmeden önceki isimleriyle "kırsal şaman" anlamında 県神子 (agata miko), "katalpa (yayı) şamanı" anlamında 梓神子 (azusa miko) iki farklı şekilde gezici şamanlar olarak tanımlanmıştır. Meici Dönemi'ne kadar 習合神道 (Şūgō Şintō) "Senkretik Şinto"ya atfedilerek Şintoizm ve Japon Budizmi'yle ilişkilendirilmiştir. Mikoların eşleri birer Şinşoku olup her ikisi de kami için dans etme ritüelinden geçimlerini sağlamışlardır.³⁶ Bu dans biçimleri 神楽 (kagura), "kutsal müzik ve dans" ve/veya "kami müziği" olarak adlandırılmıştır. Kagura, temelde trans haline geçen şamanı ele geçiren ruh veya kamiyi sakinleştirmek ve teskin etmek olan "ruh teskini" 鎮魂 (çinkon) amacıyla yapılan uygulamalara dayanmaktadır.³⁷ Ritüel tamamlandığında kaminin mikoyu ele geçirdiğine ve kaminin orada kendisini gösterdiğine inanılmaktadır.³⁸ Ōmoto'da kaguranın yapılışı kurucu lider Nao Deguchi'nin 良の金神 (Uşitora no Koncin) "Kuzeydoğu Şanssızlık

³⁴ Picken, *Historical Dictionary of Shinto*, 193.

³⁵ Kimiko Horioka, "Miko" no Sonritsu ni Kansuru Shiteki Kenkyū: Minzoku-gaku to Rekishi-gaku kara no Kōsatsu (Kyoto: Bukkyo Daigaku, Doktora Tezi, 2018), 13, 33, 59; Şenavcu, *Dünden Bugüne Japon Budizmi: İnanç ve Uygulamaları*, 32; Ono, *Kamilerin Yolu*, 51-53.

³⁶ Gerald Groemer, "Female Shamans in Eastern Japan during the Edo Period", *Asian Folklore Studies* 66/1/2 (2007), 28-29.

³⁷ Şintoizm'de özellikle bayramlardaki danslar ve amaçlarına dair ayrıntılı bilgi için bk. Halil İbrahim Şenavcu, "Japon Dinî Bayramlarının Genel Özellikleri ve Sosyal Hayattaki Yeri", *Mizânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 2 (Haziran 2016), 41-56.

³⁸ Irit Averbuch, "Shamanic Dance in Japan: The Choreography of Possession in Kagura Performance", *Asian Folklore Studies* 57/2 (1998), 293-329.

Tanrısı"yla³⁹ olan 神憑り (kamigakari) "kutsal sahiplik"⁴⁰ tecrübelerini temsil etmekte, ritüelde arınmayı gerçekleştirdiklerine inanılmaktadır. Kagura dansı yapan mikolara maihime (舞姫) denilmektedir.⁴¹

Miko'ların giydikleri ritüel kıyafetler, ritüelde giyilen ve günlük hizmetler için giyilen olmak üzere iki çeşittir. Bu kıyafetler günlük hizmetlerde bulunan (şekil 1'de sağdaki) şinşokuların kıyafetlerine benzemektedir:

Şekil 2: Cinca ve Ōmoto'da Miko⁴²

Şekil 2'de görüldüğü üzere mikolar benzer iki kıyafete sahip olup 袴 (hakama) adı verilen kırmızı bir etekle beyaz bir 着物 (kimono)

³⁹ Uşitora no Koncin, Nao Deguchi ile iletişime geçtiğine ve ona sahip olduğuna inanılan erkek kamidir. Koncin (金神) "Tabiatın Koruyucu Kamisi" nitelemesiyle de bilinen, yıl veya dönemlere göre bulunduğu yere kötü şans ve uğursuzluk getirdiğine inanılan kamilerin adıdır. Uşitora (良) kuzeydoğu anlamına gelmekle birlikte "Kuzeydoğunun Koruyucu Kamisi" olarak da bilinmektedir. Bk. Karaoğlu, *Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto*, 331-332."

⁴⁰ Nao'nun ele geçirilme tecrübesi kamigakari, Nao'nun yaşadığı sosyodini çevrede oldukça sık görülen bir tecrübedir. Bu kavram "kutsal mülkiyet" ve "dışsal kaynaklı anormal davranış" anlamlarına gelmektedir. Kutsal bir ruh veya diğer ruhsal varlıkların insan vücuduna sahip olması, onu yönetebilmesi, yönlendirebilmesi veya ona ilham vermesi olarak bilinmektedir. Bk. Kazuhiko Komatsu, *Hyōrei Shinkō-ron* (Tokyo: Tentō to Gendaisha, 1982).

⁴¹ Yasumaru, *Deguchi Nao*, 83-84.

⁴² Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

giymektedirler.⁴³ Ritüelde giyilen kıyafet ise bu iki kıyafetin üstüne kırmızı ipli beyaz bir cekettir. Bu anlamda ritüel kıyafeti giymiş olan soldaki Mikodur. Sağdaki miko ise günlük cinca hizmetlerindeki kıyafetiyle görülmektedir.⁴⁴ Ōmoto'da mikolar tarafından gerçekleştirilen kagura danslarında 御幣 (gohei) ve 神楽鈴 (kagura suzu) olmak üzere iki ritüel aracı bulunmaktadır:

Şekil 3: Gohei ve Kagura Suzu⁴⁵

Şekil 3'te görülen gohei ve kagura suzu, arınma ve çağırma nenseleri olup mikoların ritüel sırasında kullandıkları araçlardan ikisidir. Gohei genellikle şinşokuların kullandığı genel bir arınma aracı olduğundan konusu bir sonraki bölümde işlenmiştir. Kagura suzu, "kagura zili" anlamına gelen, sarı renkte on iki zilden oluşan ve çam ağacını andıran bir çağırma aracıdır. Resmi Şinto mitoloji geleneğinde dünya hükümdarlığının lideri olan 猿田毘古大神 (Sarutahiko Ōkami)'nin karısı 天宇受売命 (Ame Uzume no Mikoto), 天照大神 (Amaterasu Ōmikami)'nin diğer kamilerin taşkınlıklarından bıkip bir mağaraya saklandığı zaman onu oradan çıkararak bir dans gerçekleştirmiştir. Bu sebeple Ame Uzume no Mikoto, dans ritüellerinin koruyucu kamisi olarak bilinmektedir. Anlatı ise kagura dansı ve araçlarının kaynağı olarak kabul edilmektedir.

⁴³ Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

⁴⁴ Kōtarō Hayakawa, *Hayakawa Kōtarō Zenshū* (Tokyo: Miraisha, 1994), 1/117; Kyūzō Katō, *Nihon no Shamanizumu to Sono Shūhen* (Tokyo: Nippon Hōsō Shuppan Kyōkai, 1984), 364-368.

⁴⁵ Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

Ōmoto'da kagura dansının anlam ve önemi, resmi Şinto geleneğinin karşısında olup 須佐之男 (Susano wo)'nun 櫛名田比売 (Kuşinadahime) adlı dişi kamiyle evliliği, karısının anne-babası ile gerçekleşen diyalogu ve kötülüğü temsil eden bir yılanı öldürmesi neticesinde yeryüzünden kötülüğü silmesine dair bir anlatıya dayanmaktadır. Ōmoto'da da bu dans ritüeli Susano wo'nun kötülüğü yok ederek tekrar dünyanın hükümdarlığına geleceğini, bu sebeple de onun dünyaya ve ritüel alanına davet edilmesini içermektedir.⁴⁶

Ōmoto'da mikolar ritüelde bir üflemler ve iki vurmali çalgıdan sorumludurlar. Bu enstrümanlar harekette kutsal kabul edilmekte, 大木風 (ōkifū) "Asıl Köken (Ōmoto) Rüzgarı, 八雲事 (Yakumo-koto) "Şiirin Gerçeği" ve 弓太鼓 (Yumi-taiko) "Yay Davulu" olarak adlandırılmaktadırlar:

Şekil 4: Okifū (sol), Yakumo-koto (orta) ve Yumi-taiko (sağ)⁴⁷

Şekil 4'te görüldüğü üzere mikoların ritüelde kullandıkları araçlar, bir fülüt, bir tür iki telli çalgı ve üzerine yay sabitlenmiş bir tür davuldan oluşmaktadır. Bu enstrümanların hangi ritüelde, hangi süreyle kullanıldığı ritüele göre değişmektedir.⁴⁸

Şözoku giymiş bir mikonun cincada görevleri bulunmaktadır. Bu görevler diğer ritüel görevlilerinden farklı ve daha kapsamlıdır. Bunların başında cincadaki kagura ritüelleri gerçekleştirmek, bu ve diğer ritüellerin

⁴⁶ Picken, *Historical Dictionary of Shinto*, 38; "The Kojiki: Volume I: Section XVIII. — The Eight-Forked Serpent", çev. Basil Hall Chamberlian (Erişim 05 Nisan 2022), 71-73.

⁴⁷ Manabu, "Shōzoku" (05 Eylül 2016).

⁴⁸ "Reiwa 4nen (2022) Oomoto Setsubun"; "Ōmoto Utamatsuri: 07/08/2020".

gerçekleştirilmesine yardımcı olmak gelmektedir. Buna göre yıllık ritüellerde ritüele göre görevleri değişebilmektedir. Setsubun Taisai'de mikolar çok sayıda ve üç grup olarak ritüel alanında mor renkli hakama giymiş olarak hazır bulunmaktadır. İlk olarak iki genç miko, maihime olarak gohei ve kagura suzu ile ana sunağın önüne gelmekte, onlar kendileriyle gelen iki yaşlı miko tarafından çalışan Yakumo-koto eşliğinde kagura dansını gerçekleştirmektedirler. Sonra hazır bulunan mikolar Şinşokularla birlikte çömlek kaplara inananların gönderdiği duaları okuyup atmaktadırlar. Sonra (Baişō-en yakınındaki) 和知川 (Vaçigava) Vaçi Nehri'ne bu dua metinlerini götürmekte ve orada yapılan duaya eşlik etmektedirler.⁴⁹ İkinci olarak Miroku Taisai'deki görevleri diğer yıllık ibadetlerdekilere benzer olup ayrıntılı olarak bilinmemektedir. Üçüncü olarak olarak Zusei Taisai'de bir alt ritüel olan Ōmoto Utamatsuri'de ritüelin başında yaşlı bir miko sunağın soluna oturarak ōkifū çalmakta ve bu esnada ikisi Yakumo-koto, ikisi Yumi-koto ve diğerleri okunacak şiirlere eşlik etmek üzere toplam altı miko sunağın sağ tarafındaki hazır olan yerlerine geçmektedirler. Sonra mikolar, kannuşu ve şinşokuların gelişi için Yakumo-koto çalmaktadırlar. Sonra şiir okumasına Yumi-kotoyla devam edilmekte ve şiir koro halinde söylenmektedir. Şiirin okunmasından sonra maihimeler alana gelmekte ve kagura danslarını yapmaktadırlar. Ardından, uzunca bir süre Yakumo-koto ve Yumi-koto çalınması eşliğinde koro halinde şiir okumaktadırlar. Daha sonra maihimeler alana gelerek tekrar kagura dansı yapmaktadırlar. Sonra ise Yumi-koto eşliğinde şiir okunmaktadır. Son olarak mikolar tarafından Yakumo-koto çalınarak ritüel görevlilerinin tümü alandan ayrılmaktadır.⁵⁰ Mikoların diğer yıllık ritüellerden olan Zusei Taisai ve Ōmoto Kaiso Taisai'deki görevleri diğer ritüellerdeki görevlerine benzer olup ayrıntılı olarak bilinmemektedir.

⁴⁹ "Reiwa 4nen (2022) Oomoto Setsubun", 6:10-23:27, 44:45-1:29:50; "Daiichiji Wachigawa Hitokata Nagashi: 11 p.m. 3gatsu", 03:00-18:58; "Dainiji Wachigawa Hitokata Nagashi (2) 02:00 a.m. 4/2/2022", 1:57-16:40.

⁵⁰ "Ōmoto Utamatsuri: 07/08/2020", 10:00-13:00, 13:15-15:00, 17:59-22:45, 26:21-33:33, 35:24-1:17:24, 1:19:09-1:26:30, 1:30:54-1:32:06, 1:35:02-1:36:24.

2. Ritüel Kavramları

Ōmoto'da tüm kensai ritüelleri sırasıyla 祓い (harai) "arınma", 神饌 (şinsen) "sunu", 祝詞 (norito) "dua", 直頼 (naorai) "doğrudan katılım" ve/veya "kefaret" olarak belirli temel alt uygulamalardan oluşmaktadır. Şintoizm'de olduğu gibi Ōmoto'da da ibadetler kamiye, ata ruhlarına ve diğer ruhlara yapılmaktadır. Hangi ritüelde hangi kami veya ruha nasıl ibadet edileceği yapılan ritüele göre değişmektedir. Ancak ritüel sırası aynı kalmaktadır.

2.1. Harai

Harai, Ōmoto ritüellerinin başlangıcını oluşturmakta, bu uygulama gerçekleşmeden ritüelin diğer aşamasına geçilmemektedir. Harainin birçok uygulanma şekli bulunmaktadır.⁵¹ Bu durum ritüele göre değişebilmektedir. Harai, gohei, adlı bir arınma aracıyla ritüel kıyafetini giymiş bir şinşoku tarafından gerçekleştirilmektedir:

Şekil 5: Gohei'yi (Ōnusa veya Haraigusai) Tutan Bir Şinşoku.⁵²

Şekil 5'te görüldüğü üzere gohei, 聖器物 (seikibutsu) "kutsal araçlar" adı verilen ve Şinto ritüellerinde kullanılan araçlardan biridir. Kumaş veya

⁵¹ Hüsamettin Karataş, "Şintoizm'de Arınma Ayinleri", *The Journal of Academic Social Science Studies* 78 (Aralık 2019), 1-12.

⁵² "Shinto Symbols (Continued)", *Contemporary Religions in Japan* 7/2 (1966), 89-142.

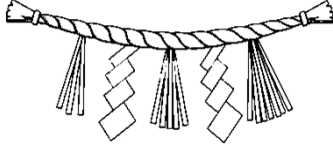
kâğıdın ahşap bir çubuğa bağlanmasından oluşmaktadır.⁵³ Heian Dönemi'nden sonra kâğıt, değerli bir eşya olarak kabul edilerek kamiye sunulmaya başlamış ve kumaşın yerini almıştır. Eski dönemlerde bunlara 御手座 (mitegura) "kutsal el sunuları" denilse de değişime uğrayarak günümüzdeki 大幣 (ōnusa) "büyük flama" veya 祓い供祭 (haraigusai) "arınma sunusu ve ibadeti" de denilen son haline ulaşmıştır. Şekil 5'te diz çökmüş Şinşokunun Harai ritüelini uygulaması görülmektedir. Buna göre harai, şinşokunun gohei adlı ucuna kumaş veya kâğıt takılmış bir tür flamayı sağdan sola sallamasıyla yapılmaktadır. Bu uygulamaya özel olarak 祓串 (haraeguşi) "(İse Mabedi'nde kullanılan) kutsal flama" adı verilmektedir.⁵⁴

Gohei'nin günümüzdeki haline ve ritüellerdeki kullanımına nasıl ve ne şekilde dönüştüğü hakkında bir kesinlik bulunmamaktadır. Ancak kaminin bir sembolü olarak kullanıldığı belirgin olan gohei hakkında kutsal ile bağlantısını açıklayan iki görüş bulunmaktadır. Goheinin kökeniyle ilgili olan ilkinde göre gohei, kamiyi çağırmak için yapılan düzensiz bir uygulamadan geliştirilmiştir. Buna göre eski bir zamanda ağaçlarla çevrili kutsal kabul edilen yerlere ona ibadet etmek için kamiyi çağırma yeri olduğuna inanılmıştır. Buraların mabet yeri olduğuna inanan dönemin Japonları, kamiye geleceği mekânı bulabilmesi için ağaçlara ona rehberlik ettiğine inandıkları 四手 (şide) adı verilen kâğıt veya kumaş parçalarını bağlamışlardır (Şekil 6 ve 7). Ayrıca kâğıt parçalarına 幣 (nusa) da denilmiştir. Bu görüşe göre gohei'nin kökeni bu geleneksel inanıştan gelmektedir.⁵⁵

⁵³ Karataş, "Şintoizm'de Arınma Ayinleri", 9-10.

⁵⁴ Kiyonori Konakamura vd., *Koji Ruien* (Tōkyō: Yoshikawa Kōbunkan, 1928), 1076; "Shinto Symbols (Continued)", 94.

⁵⁵ Kunio Yanagita, *Nihon no Matsuri* (Tōkyō: Kadokawa Shoten, 1956), 67-106; "Shinto Symbols (Continued)", 94.

Şekil 6: Şide (Beyaz Kâğıt veya Kumaş) Şekil 7: Gohei'nin Bağlandığı Bir Ağaç⁵⁶

Goheinin bir kami olarak varlığını anlatan ikinci görüş, eski dönemlerin birinde 稻荷神社 (İnari Cinca)'sından suya düşürülen beyaz bir goheinin okyanus üzerinde yüzerken 白浜神社 (Şirahama Cinca)'sının (Şizouka şehrinde bir cinca) arkasındaki mağarada dinlenmeye geldiğini ve ardından cincanın yıllık ritüel gününden sonra okyanusa döndüğünü anlatmaktadır. Bu anlatı goheinin sadece bir araç değil, aynı zamanda ritüel sırasında bir kamiyi barındırdığına işaret etmekte, aynı şekilde ritüel sırasında sallandığında goheinin olduğu konuma geldiği anlatılmaktadır.⁵⁷

Gohei, arınma ritüellerinde sıklıkla kullanılan bir araçtır. İnsan ve çevresi üzerinde olduğuna inandıkları kötü etkileri uzaklaştırmak için ibadet eden kişiye temas ettirilmektedir. Şimdiki veya gelecekteki kötülük veya kötü şans/talihten arınmanın bir aracı olarak da kullanılmaktadır. Dolayısıyla haraeguşi ritüelinde şinşoku/kannuşu, gohei ile kamiyi ritüel alanına davet etmekte, ona ibadet etmekte ve insanı kötülük veya manevi kirlilerden arındırdığına inanılmaktadır.⁵⁸ Şintoizm'e göre kötülüğün "maddi kirlilik" 汚れ (kegare) ve "manevi kirlilik" 罪 (tsumi) olarak farklı kavramlar olduğu düşünülmemiştir. Farklı kelimelerle ifade edilse de kirlilik veya kötülük tek bir unsur olarak anlaşılmalı, her iki kavramla da ifade edilmiş, haraeguşi ritüeliyle tüm fiziksel, ruhsal veya manevi tüm kötülük ve kirliliklerin temizlendiğine inanılmıştır.⁵⁹

⁵⁶ "Shinto Symbols (Continued)", 89-142.

⁵⁷ Bk. Yanagita, *Nihon no Matsuri*, 85-87.

⁵⁸ "Shinto Symbols (Continued)", 89.

⁵⁹ "Shinto Symbols (Continued)", 96.

Goheinin kâğıttan olmasının tercihi, döneminde değerli kabul edilmesinden ileri gelmiştir. Eski dönemlerde kumaş değerli bir eşyadır. Bu anlamda insanların bir şeyin telafisi veya karşılığı olarak birbirlerine verdiği bir nesnedir. O dönemlerde yaygın olarak kullanılan kenevir kumaşı da maddi-manevi kirlerden temizlenmek isteyen insanın verdiği bir fidiye veya karşılık olarak kamiye sunulmuştur. Bu anlatı, haraeguşi'de kullanılan goheinin hem kökenini hem de arınma ritüelindeki işlevini açıklaması bakımından önemlidir. Bu anlamda Şintoist düşüncede hem bir ritüel aracı (seikibutsu) hem de bir sunu nesnesi (mitigura) olarak gohei, Ōmoto'da arınma için kullanılmaktadır.⁶⁰

Kâğıt, bir arınma aracı olarak Setsubun Taisai'de de kullanılmakta ve buna 人型大祓い (Hitogata Ōharai) "Bireysel Büyük Arınma" denmektedir. Bu ritüelde kullanılan yazılı dua kâğıtları 人型 (hitogata) "insan tipi", 型代 (katadai) "(eşya) tip fidiyesi" ve katadainin karşılığında verilen 大祓の証 (Ōharai no Şō) "Büyük Arınma Belgesi" olmak üzere iki türden oluşmaktadır (Şekil 8, 9 ve 10):⁶¹

Şekil 8: Hitogata, Şekil 9: Katadai ve Şekil 10: Ōharai no Şō⁶²

Şekil 8 ve 9'da görüldüğü gibi hitogata ve katadai, insan biçiminde ve normal yazılı olarak 和紙 (vdaşi) adlı özel yapım bir kâğıda çizilmiş iki ayrı dua formudur. Vaşi, geleneksel bir Japon kâğıdı olup gampi adında bir ağacın iç kabuğundan, 三桎 (mitsumata) adında bir çalıdan veya 楮紙 (kōzogami) adı verilen çalılardan alınan liflerle yapılan bir kâğıt türüdür.

⁶⁰ "Shinto Symbols (Continued)", 97.

⁶¹ "Ōmoto Setsubun Hitogataōharai", Ōmoto Kōshiki Nihongo Saito (blog), 11 Mayıs 2017.

⁶² "Ōmoto Setsubun Hitogataōharai".

Kutsal kabul edilen bu kâğıt türü, Hitogata Ōharai'de kullanılmakta ve arınmaya yardımcı olduğuna inanılmaktadır.⁶³ Hitogata'ya kişi kendisi için veya iznini alarak akrabasının adına formu adı soyadı, yaşı ve adresi şeklinde doldurabilmektedir. Ōmoto'ya göre gündelik ve gelişigüzel kaba davranışlar, bilmeden insanı incitmekte, gökleri ve yeryüzünü kirletmekte, böylece sonucu insanlara felaket ve kötülük olarak yansıyan bir nevi tohumlara dönüşmektedir. Bu sebeple kişi, sağlık ve uzun bir ömür için hitogata'yı gerçekleştirmelidir.⁶⁴ Katadai dua formu, insan haricinde herhangi bir eşyanın (elbise, bisiklet, ev, araba) yanında şirketlerin kendilerine ait eşyalar (arazi, araba, gemi, uçak vb.) için kirlilik ve kötülüklerin onlara herhangi bir zarar vermemesi amacıyla kurum ve eşyaların adı yazılarak doldurulmaktadır. Hangi din, mezhep veya dini harekete üye olunursa olunsun kişiler doldurdıkları hitogata ve katadailerini Setsubun Taisai'den önce Ayabe'deki ana cincaya ulaştırmakta ve ulaşan dua formları da ritüel için hazır tutulmaktadır. Şekil 10'da görüldüğü üzere katadaiye özel olarak yazılıp Ōmoto'ya ulaştıktan sonra hareket tarafından kişiye Ōharai no Shō adında bir kâğıt verilmekte ve kişi arınma isteğini hangi eşyası için gerçekleştirmişse oraya bunu asmakta, böylece yıl boyunca o eşyanın kötülük ve olumsuzluklardan arındırıldığına inanılmaktadır.⁶⁵ Dolayısıyla Ōmoto tarafından tüm kötü ve olumsuz durumlardan kurtulmanın yolunun Setsubun'daki bu ritüel aracılığıyla kamiden arınma istenmesi olduğu ifade edilmiştir.⁶⁶

2.2. Şinsen

Şintoizm'de olduğu gibi Ōmoto'da da sunular kami veya ruha duyulan saygı sembolleridir.⁶⁷ Genellikle dört amacı vardır. Birincisi, kamiye dua etmektedir. İkincisi, kamiyi insana verdiği nimetler için ödüllendirmek veya gelecekte elde edilmesi istenen şeyler için istekte

⁶³ Sukey Hughes, *Washi, the World of Japanese Paper* (Kodansha International, 1978), 49-50, 55.

⁶⁴ Nobutaka Inoue, *Japanese New Religions in The Age of Mass Media* (Tokyo: Kokugakuin University, Institute for Japanese Culture and Classics, 2017), 117.

⁶⁵ "Ōmoto Setsubun Hitogataōharai".

⁶⁶ "Ōmoto Setsubun Hitogataōharai".

⁶⁷ Karataş, "Şintoizm'de Arınma Ayinleri", 9-10.

bulunmaktadır. Üçüncüsü, insan veya nesne üzerindeki kötülük veya kirliliği ortadan kaldırmak içindir. Dördüncüsü ise kötü bir davranışın kefaretni ödemek ve böylece kirlilikten kurtulmaktır.⁶⁸

Şintoizm'de şinsen ve 幣帛 (heihaku) “Şinto kumaş (ip, kâğıt) sunusu” olmak üzere iki çeşit sunu çeşidi bulunmaktadır.⁶⁹ Şinsen, kamiye sunulan çeşitli yiyecek ve içeceklere denilmektedir. Genel olarak pirinç, tahıl, meyve ve sebzeler gibi bitki ürünlerinin yanında geyik, domuz, tavşan, kümes hayvanları ve balık gibi hayvanları da içermektedir.⁷⁰ Sunular pişmiş yemek, taze yiyecek veya her ikisi de olabilmektedir. Taze gıda şinsen olarak daha yaygın kullanılmaktadır.⁷¹ Şinsenin de normal olarak şinsen ve kagami mochi (鏡餅) olarak genelde sunulan iki türü bulunmaktadır (Şekil 11):

Şekil 11: Şinsen (sol) ve Kagami Mochi (sağ)

Genel olarak şinsen sunusu ifade edildiği üzere taze meyve veya sebze gibi gıdalardan oluşmaktadır. kagami mochi, ise pirinç keki/pastasından oluşan bir sunudur (şekil 11'de sağ). Pastalar özel bir tür prinçten yapılmakta, üstten basık yuvarlak biçimine getirilerek biri küçük diğeri büyük olarak şekillendirilmekte, üzerine de bir portakal konulmaktadır. Pirinç keklerinden büyük olanın güneş, küçük olanın ise ayı temsil ettiğine dair bir inanç da bulunmaktadır. Ritüelden sonra bir

⁶⁸ “Shinto Symbols (Continued)”, 113-114.

⁶⁹ Hideo Azukizawa - Yoshitarō Takano, *Shinshoku Binran* (Tokyo: Kyoiku Kenkyukai, 1933), 13.

⁷⁰ Atsushi Terumoto, *Shinsen no Tsukuri-kata* (Tokyo: Usui Shoten, 1937), 4.

⁷¹ *Shinto Dai Jiten* (Tokyo: Heibonsha, 1938), 4/274.

süre sunakta tutulan şinsen ve kagami mochi, kişiye sağlık getirmesi temenni edilerek katılımcılara yemeleri için küçük birer parça halinde dağıtılmaktadır.⁷² Bu yemek etkinliğine naorai adı verilmektedir.⁷³

Diğer sunu çeşidi olan heihaku veya 幣物 (heimotsu) “Şinto sunusu”, kamiye sunulan ip, kumaş, kağıt vb. eşyalara denmektedir. Bu sunular başlangıçta mitegura olarak adlandırılmıştır. Kumaş ve bileşenleri antik Japon toplumunda değerli bir nesne olduğu için ritüellerde kamiye ilk önce takdim edilen sunu haline gelmiş, zamanla değişerek de heihaku adını almıştır. Süreç içerisinde farklı nitelikteki sunular takdim edilse de kumaşın ritüeldeki önemi değişmemiştir. Bazı kaynaklar eski zamanlarda bu sunu biçimi içerisinde kağıt, para, mücevher, silah, çiftlik aletleri, deriler ve hayvanlar da bulunduğunu kaydetmişlerdir. Ōmoto'ta heihaku'nun haraeguşi ritüelinde kullanılan gohei de bu anlamda kami, ata ruları ve diğer ruhlara sunmak amacıyla kullanılmaktadır.⁷⁴

2.3. Norito

Şintoizm'de ritüeller esnasında okunan norito, dini uygulamalarda olmazsa olmaz bir unsurdur. Noritonun kökeni ile ilgili iki teori bulunmaktadır. İlki noritonun şinsen sunu yemeklerini pişirmek amacıyla ateş yakmak için büyülü olduğuna inanılan kutsal sözlerden geldiğini söylemektedir. İkincisi ise Japon tarihinde mahkemelerde ve imparatorluk konutunda tekrar edilen 延喜式祝詞 (engişiki norito) “engişiki duası” ve sözlerinden geldiğini söylemektedir. Noritolar Şintoizm'de düzenli yıllık, aylık, haftalık ve günlük ritüellerde; toplumsal olayların hemen akabinde düzenlenen ritüellerde ve insanların geçiş törenlerinde sıklıkla kullanılmaktadır.⁷⁵

Ōmoto'da da dualara genel olarak norito denmektedir. Özel olarak

⁷² Yanagita, *Nihon no Matsuri*, 66. Bayramlarda sunulan ve yenilen kagami mochi için bk. Halil İbrahim Şenavcu, *Japon Dinî Bayramları* (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006), 51.

⁷³ Sadasumi Mogi, “Naorai”, Ansiklopedi, *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 05 Nisan 2022).

⁷⁴ Konakamura vd., *Koji Ruiien*, 1061-1085; Kentarō Suzuki, “Heihaku”, Ansiklopedi, *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 04 Nisan 2022).

⁷⁵ Masafumi Motosawa, “Norito”, Ansiklopedi, *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 08 Nisan 2022).

kamigoto,⁷⁶ 天津祝詞 (amatsu norito) “cennet ritüeli duası”⁷⁷ 祖先拝詞 (sosen-haişi) “atalara şükran duası”⁷⁸ ve 感謝祈願詞 veya 雅の言葉 (miyabi no kotoba) “Şükran-Yakarış Duası”⁷⁹ olmak üzere dört temel dua bulunmaktadır. Bunlardan ilk dördü Şintoizm'dekilerle aynı metne sahiptir. Miyabi no kotoba ise Onisaburō tarafından oluşturulmuş bir duadır. Ōmoto'ya aittir. Bunlara ek olarak farklı bir dua metni bulunmamaktadır. Ancak noritolardan sonra okunan ve Onisaburō tarafından oluşturulan çok sayıda şiir bulunmaktadır.

Kamigoto, Setsubun Taisai adlı yıllık ritüelde defaatle okunmaktadır. Ōmoto'da arınma açısından büyük bir öneme sahiptir. Uzun bir metin olan Kamigoto iki kısımdır. Bu dua metninde mitolojik betimlemelerle 高天原 (Takamagahara) “Yüksek Cennet Ovası”nda bulunan kamilerin tasvirinden, yeryüzüne düşen kamilerden ve kirliliğin varlığından bahsedilmekte, bu kamilerin bu durumlarından nasıl çıkacakları gibi konulardan bahsetmektedir.⁸⁰

Amatsu norito, genellikle Zusei Taisai adlı yıllık ritüelden sonra 13 Ağustos'ta düzenlenen bir alt ritüelde okunmaktadır.⁸¹ Sosen-haişi, “atalara ibadet sözleri” anlamına gelmektedir. Bu dua, Ōmoto'nun tsukinamisai, mitama matsuri ve günlük sorei-sama ritüellerinde okunmaktadır.⁸² Miyabi no kotoba, Zusei Taisai ve Ōmoto Kaiso Taisai yıllık ritüellerinde okunmaktadır. Bu dua 感謝 (kaşa) “şükür” ve 祈願 (kigan) “dua” olarak iki uzun bölümden oluşmaktadır. Kaşa bölümünde kamilerin, ruhların yanında dünya, güneş, dağ ve denizleriyle yeryüzünün yaratıldığından, onların her birine ruh verildiğinden ve sekiz milyon gök varlığının (kamilerin) yaratıldığından söz edilmektedir.⁸³

Ōmoto'da norito, kensaiden ayrı düşünülmemiştir. Onisaburō'ya

⁷⁶ Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 60/böl. 14.

⁷⁷ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 14.

⁷⁸ Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 60/böl. 16.

⁷⁹ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 16.

⁸⁰ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 14.

⁸¹ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 14.

⁸² Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 16.

⁸³ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 16.

göre kensai ne kadar önemliyse yusai de o kadar önemlidir ve birlikte uygulanmalıdır. Buna göre sadece Ōmoto Şin'yu⁸⁴ ve Reikai Monogatari⁸⁵ öğrenilerek kamiyle iletişime geçilmemektedir. Bununla birlikte noritolar öğrenilip okunduğunda kişi kamiyle konuşmakta ve onunla yaşamaktadır. Kamiye dua edildiğinde istekleri duymakta ve kişinin huzurlu bir hal almasını sağlamaktadır. Dolayısıyla norito, Ōmoto'nun önemli ritüel şartlarından biri durumundadır. Norito, kirlilikten (kegare) arınmaya yardımcıdır. Bu anlamda kişi, noritoları okuduğunda kir ve kötülüklerden arınarak temiz olma durumuna ulaşmaktadır.⁸⁶

2.4. Naorai

Naorai, Şintoizm ritüellerinde gerçekleştirilen son sıradaki uygulamadır. Günümüzde kannuşi, şinşoku ve mikolarla birlikte diğer tüm katılımcıların da dâhil olarak kamiye sunulmuş olan gıdaların tüketildiği, dans, tiyatro gösterileri, sumo güreşi, okçuluk gibi çeşitli sporların sergilendiği bir ritüel haline gelmiştir. Ōmoto'da ritüel için toplanan görevli olan veya olmayan herkes tarafından, kamiye sunulan sake (bir tür alkollü Japon içeceği) ve diğer pişmiş-pişmemiş gıda sunularının (şinsen ve kagami-moçi) ritüel sonunda yenmesi için düzenlenen bir etkinliktir. Naorai, bazı cinalarda tercihen kendisinden önceki ritüellerle ilişkilendirilmeyip bir dini ritüel olarak görülme de ritüellerin asıl unsurlarından biridir. Bu etkinlikte sunulan yemekleri

⁸⁴ Ōmoto Şin'yu (Ōmoto'nun Kutsal Vahyi), Nao'nun *Uşitora no Koncin* ve isimleri farklı diğer kamiler aracılığıyla evrenin yüce tanrısı Ōmotosume Ōmikami'den aldığı inanılan kutsal sözlerin düzenlenerek yazıya aktarıldığı Ōmoto'nun ilk kutsal metnidir. Yasuaki Deguchi, *Daichi no Haha* (Kameoka: Aizen Shuppan, 1994), 10/78; Karaoğlu, "Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun İnançları", 670.

⁸⁵ *Reikai Monogatari* (Ruhsal Dünya Hikâyeleri – Maneviyat Anlatıları), Onisa-burō'nun koruyucu ruhu -Susano wo'nun formu- 水の御霊 (Mizu no Mitama)'nın isteğiyle 靈界 (Reikai) "kutsal/ruhsal dünya"dan ruhların Onisaburō'yu ele geçirerek orada yaşandığına inanılan olayları (*monogatari*) onun dilinden anlattıkları kutsal metnin adıdır. Yasumaru, *Deguchi Nao*, 232; Onisaburō Deguchi, "Deguchi Onisaburō Chosakushū", *Ningen Onisaburō*, ed. Murakami Shigeyoshi (Tokyo: Yomiuri Shinbunsha, 1971), 1/249.

⁸⁶ Kazuya Hara, *Asian Approaches to Human Communication*, "Aspects of Shinto in Japanese Communication", *Intercultural Communication Studies* 12/4 (2003), 91.

yemek, kamiyle aynı yiyecek ve içeceklerin paylaşılması, onların gıdalarından beslenerek manevi güç kazanılması anlamlarına gelmektedir. Bununla birlikte bu ritüelde kamilerin gücüne sahip olmak ve onların korumasını elde etmek de amaçlanmaktadır. Sunular tüketilirken ritüel, kami ve çeşitli konular hakkında konuşulmakta, etkinlik bir nevi bayram atmosferinde gerçekleşmektedir.

Naorainin ritüel esnasında yapılan bir hata veya kötülükten dolayı kişinin kendisini affettirmek, kötülükleri gidermek ve onlardan arınmak için düzenlenen bir uygulama olarak ortaya çıktığı belirtilmiştir.⁸⁷ Buna göre ritüelde hatası bulunan bir kişi kamiden özür dilemek amacıyla ilk olarak ritüelde sunulanları yemek ve/veya içmek, ikinci olarak sunağın önüne oturup ritüelleri (harai, şinsen, norito) yapmak ve üçüncü olarak ritüelin sonundaki kefaret toplantısına katılması gerekmektedir. Etnolog Şinobu Orikuçi,⁸⁸ naorai ritüelinin arınma kamisi olan 直日神 (Naobi no Kami)'ye atıfla yapıldığını ve arınmayı onun gerçekleştirdiği görüşünü ileri sürmektedir. Bu yaklaşım Ōmoto için bir tezat teşkil etmemekte, Setsubun Taisai'nin üçüncü arınma bölümü olan Seoritsuhime ritüeli de benzer bir anlama ve değere sahip olmaktadır.⁸⁹ Ayrıca bu kami, Ōmoto kaynaklarında da geçmekte, Amaterasu Ōkami ile aynı seviyede zikredilerek arınma kamisi olarak önemine vurgu yapılmaktadır.⁹⁰

⁸⁷ "Ōmoto no Tsukinamisai", 11 Mayıs 2017.

⁸⁸ 折口信夫 (Şinobu Orikuçi) 1887-1953 yılları arasında yaşamış, Şintoizm ve Japon folklor ve edebiyatı bilginidir. Otuz yaşındayken 膏沃万葉集 (Kōyaku Man'yōshū) adlı mitolojik şiir çalışmasını tamamlamıştır. 1920'li yıllarda 国学院短期大学 (Kokugakuin Üniversitesi)'ne daimî öğretim görevlisi olarak atanmış, sonra profesör olmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Orikuçi, Kokugakuin Üniversitesi'nde Şintoizm'e giriş dersleri vermiştir. Gözlemlerini bir din olarak Şintoizm'in anlamına, özellikle de antik çağdaki doğasını tespit edip ilişkilendirerek bir Şinto teorisinin temellerini atmıştır. Orikuçi tarafından ortaya atılan 客 (marebito) "kamilerin ziyareti" ve 常世 (tokoyo) "sonsuz dünya" kavramlarını akademiye kazandırmıştır. Bk. Hirofumi Tsushiro, "Orikuçi Shinobu", Ansiklopedi, *Encyclopedia of Shinto* (Erişim 10 Nisan 2022).

⁸⁹ Bk. Setsubun Taisai.

⁹⁰ Akira İkeda, *Ōmoto Shiryō Shūsei* (Tokyo: San'ichi Shobō, 1982), 3/384.

Reikai Monogatari'de çeşitli yerlerde Naoraiden bahsedilmekte, 竜宮姫様 (Ryūgū Hime-sama) "Ejderha Kalesi Prensesi"nin verdiği ziyafetlere atıfla söz edilmektedir. Ōmoto'da kamilerin yaşadığı tek yerin 沓島 (Meşima) ve 冠島 (Oşima) adalarındaki tepeler olduğuna, Ryūgū Kalesi'ne yalnızca Oşima'daki tepeden girildiğine inanılmaktadır.⁹¹ Ryūgū Kalesi'nde yaşayan Ryūgū Hime-sama, kaleye davet ettiği misafirlerine ziyafet vermekte bu ziyafete de Naorai denmektedir. Reikai Monogatari'de söz konusu ziyafette, sake içilmesi, kamilerin birbirine dans etmesi, sekiz milyon kaminin katıldığı bir ziyafet, denizden çıkarılan yemeklerin getirildiği ziyafet, göksel bakire mikoların お神酒 (omiki-sake) "kutsal sake"nin sunumunu yapması ve sunulan içeceklerin içilmesi gibi fragmanlardan söz edilmektedir.⁹²

Bu noktada Naobi no Kami ve Ryūgū Hime-sama arasındaki bağlantı ilginçtir. Ōmoto'da Ryūgū-hime, aynı Naobi no Kami gibi arınmayla ilişkilendirilmiştir. Nao, Meşima adasına çıktığında bir arınma ritüeli düzenleyerek Ryūgū Hime-sama için küçük bir cinca inşa etmiştir. Buna göre Ōmoto, Ryūgū Kalesi'ni Baişo-en'e, Ryūgū Kalesi'nde verilen ziyafeti de Baişo-en'de ritüel sonundaki naoraiye benzetmekte, böylece Ōmoto'daki naorainin mitolojik arka planını oluşturmaktadır.⁹³

3. Ōmoto İbadetleri

Ōmoto'da yıllık ibadetler, mevsim geçişleri ve tarım hasat zamanlarıyla ilişkili Şintoist bir temele sahiptir. Sırasıyla Setsubun Taisai, Miroku Taisai, Zusei Taisai ve Ōmoto Kaiso Taisai olarak dört dönemde kutlanmaktadır. Bu ritüeller senelik özel hazırlık gerektiren ritüeller olduğundan Ōmoto'da 大祭 (Taisai) "büyük ritüel" olarak nitelendirilmektedirler.

⁹¹ Nao Deguchi, *Ōmoto Shin'yu* (Ayabe, Kameoka: Tenseisha, 1983), 5/ 04.07.1900.

⁹² Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 1/böl. 43; Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 2/böl. 10, 24, 41; Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 12/böl. 2; Onisaburō Deguchi, *Reikai Monogatari* (Kameoka: Tenseisha, 1922), 19/böl. 5.

⁹³ Bk. Mami Miyata, *Deguchi Nao: Modernization and New Religions* (Vancouver: The University of British Columbia, Yüksek Lisans Tezi, 1988), 164.

3.1. Yıllık İbadetleri

Setsubun Taisai, her yıl 3 Şubat'ta Ayabe'de gerçekleştirilen Ōmoto'nun yıllık ibadetlerinden biri ve en önemlisidir. Japon halk inanışında baharın gelişinin kutlandığı bu tarih aynı zamanda 国之常立神 (Kunitokotaçi) adlı kaminin Uşitora no Koncin olarak Nao'yla iletişime geçip ilk kutsal mesajları ilettiğine inanılan tarihtir. Bu anlamda Setsubun, Ōmoto'ya göre dünyaya baharı getiren Kunitokotaçi'nin geri dönüşü anlamına gelmektedir.⁹⁴ Setsubun, baharın gelişiyile kaminin gelişinin kutlanması olarak nitelendirilmektedir. Japonya'da Setsubun, geleneksel olarak baharın başlangıcından bir gün önce kutlanmakta ve bir önceki yılın kötülüklerini temizlemek ve -soya fasulyesini tören alanındaki kapıdan atarak- gelecek yıl için kötü ruhları uzaklaştırmak amacıyla üç aşamalı popüler bir arınma ritüelini içermektedir.⁹⁵ Bu törende Ōmoto lider ve üyeleri, tüm dünyadaki takipçilerini ve onların sevdiklerini temsil eden isim ve adreslerle yazılmış küçük dua kâğıtların (hitogata ve katadai) ana mabetteki toprak kavanozlara yerleştirildiği bütün gece süren büyük bir arınma ritüeli gerçekleştirmektedir. Buna göre gönüllü şinşoku ve kannuşiler, bu figürlerle bütün gece dua nöbeti düzenlemekte ve onları daha sonra mabedin yakınındaki Vaçi Nehri'ne meşalelerle taşıyan bir topluluk ile götürmektedir. Çömleklere çıkarılan dua metinleri su yüzeyinde yüzmekte, böylece sonraki yıl için arınmanın gerçekleştiğine, gelecekteki talihsizlikler ve kötülüklerin önlendiğine inanılmaktadır.⁹⁶

Miroku Taisai, her yıl 5 Mayıs'ta Ayabe ve Kameoka'da gerçekleştirilen ve Ōmoto'da Miroku olarak ilan edilen Onisaburō'nun doğumunun kutlandığı, bahar şenliği olarak da kutlanan yıllık bir ritüeldir. İlk Miroku Taisai, 3 Mart 1928'de Onisaburō 56 yaş ve 7 aydır yaşadığında gerçekleştirilmiştir. Bu sayının özelliği 5-6-7 sayılarının Miroku hecelerini temsil etmesinden kaynaklanmaktadır. Ancak daha sonra Ōmoto tarafından ritüel tarihi değiştirilerek her 5 Mayıs'ta düzenlenmesi

⁹⁴ "Ōmoto no Matsuri".

⁹⁵ Şenavcu, *Japon Dinî Bayramları*, 56-59.

⁹⁶ Stalker, "Ōmoto", 63.

kararlaştırılmıştır. Günümüzde de bu tarihte gerçekleştirilmektedir.⁹⁷ Miroku ritüelinde Ōmoto üyeleri bu tarihte yeryüzüne bahar ile benzeştirilen 弥勒の世 (miroku no yo) “miroku dünyası”nı getiren kurtarıcıya takdimeler sunulmakta, bireysel iyilik ve erdemli davranışlara ulaşabilmek için kamiye dua etmektedirler.⁹⁸ Ōmoto'ya göre miroku, başta Japon kamilerini içermekle birlikte her din ve inancın tanrısı olduğu ve birinin diğerinden farkı olmadığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu ritüelde miroku'ya dâhil olduğu ifade edilen miroku no yo kamilerine, onların yanında ata ruhlarına ve onbinlerce ruha da dualar edilmektedir.⁹⁹

Zuisei Taisai, Şintoizm'de 夏祭り (Natsumatsuri) “yaz festivali” olarak karşılık bulmaktadır. Buna ek olarak Ōmoto'da bu ritüelle yaz mevsiminin gelişini temsil eden yıllık bir ibadet de gerçekleştirilmektedir. Bu gün, Ōmoto'da özel bir anlama sahip olup Miroku'nun gelişini, diğer bir ifadeyle kalıcı dünya barışını ifade etmektedir. Bu anlamda ritüel, Ōmoto üyeleri tarafından her yıl 6-7 Ağustos'ta Kameoka'da düzenlenmekte, hem ülkeler hem de dünyada barış ve uyumun gerçekleşmesi için dua edilmektedir.

Zuisei Taisai, ilk olarak Onisaburō'nun 第一次大本事件 (Daici Ōmoto Ciken) “İkinci Ōmoto Olayı”nda (1935) tutuklandıktan sonra sonra serbest bırakıldığı 7 Ağustos 1942'de gerçekleştirilmiştir. Ancak 2002'ye kadar 12 Temmuz'da gerçekleştirilen ritüel, sonra 7 Ağustos'ta gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bu ritüelin anlamı Kunitokotaçi, Susano wo ve 豊組野尊 (Toyokumuno) dâhil kutsal dünyadan düşmüş olduğu kabul edilen birçok kaminin bir yansıması olarak onun da düşmüş bir kami olduğuna dair gelişen bir inançtan kaynaklanmıştır. Buna göre Onisaburō sürgün/hapisten kurtularak miroku dünyasını gerçekleştirecek kurtarıcı olduğunu ispat etmiş, kurtuluşun başlatıcısı olmuştur. Uygulanagelen bu ritüelde ayrıca onun misyonu ve çalışmaları anılarak fikirlerinin önemi vurgulanmaktadır.¹⁰⁰

⁹⁷ “Ōmoto no Matsuri”.

⁹⁸ Tokushige, *Ōmoto Nanajunenshi*, 2/3.

⁹⁹ Stalker, “Ōmoto”, 63.

¹⁰⁰ “Ōmoto no Matsuri”.

Ōmoto Kaiso Taisai, her Kasım'ın ilk pazar günü Ayabe'de gerçekleştirilen ritüeldir. Bu, Nao Deguçi'nin ölümünün yanında misyonu ve öğretilerinin anıldığı, kamiye şükranların sunulduğu ve ruhların kurucu tarafından korunması için dua edildiği yıllık bir ritüeldir. Şintoizm'deki 秋祭り (akimatsuri) "sonbahar festivali"ne denk gelen ritüelde 新穀感謝祭 (şinkoku kaņasai) "yeni mahsül şükran günü" etkinliği de düzenlenmektedir.¹⁰¹ Ōmoto Kaiso Taisai, temel olarak Ōmoto Kaiso Taisai, お供えされる米俵 (osonae sareru komedavara) "pirinç balyalarının sunumu" ve 秋季祖霊大祭 (şūki sorei taisai) "sonbahar ata ruhları ritüeli" olarak üç karakteristik unsurdan oluşmaktadır. Bunlar ritüelin bölümleri olmayıp uygulamanın öne çıkan figürleridir.¹⁰²

3.2. Haftalık İbadetler

Ōmoto'da her hafta düzenli olarak belirli bir konu etrafında düzenlenen sadece bir temel ritüel bulunmaktadır. Uygulanmaya başlanması açısından yeni olan bu ritüel, diğer ritüellerden farklı olarak hem fiziki hem de online katılım olacak şekilde düzenlenmektedir. Ritüele çoğunluk katılımın da online olarak sağlanması teşvik edilmektedir. Koronavirüsün (Covid-19) Japonya ve dünya çapında sonlanması için yapılan duayı içeren ritüel, Ōmoto tarafından 新型コロナウイルス終息オンライン一斉祈願 (şingata koronawirusu sōki şūsoku kigan no norito) "yeni tip Koronavirüs erkenden bitiş duası" olarak adlandırılmıştır.¹⁰³

Bu ritüel, yeni tip koronavirüs, dünyada bir pandemi haline geldikten sonra haftalık olarak her Cumartesi günü Japonya saatine göre akşam 20.00'da yaklaşık bir saat süre ile gerçekleştirilmektedir. Bu ritüel, diğer zamanlı ritüellerden farklı olarak sadece arınma ve duadan oluşmakta, bunun içinde sunular ve çeşitli müzikler bulunmamaktadır.¹⁰⁴

¹⁰¹ "Ōmoto no Matsuri".

¹⁰² "Ōmoto no Matsuri".

¹⁰³ "Dai 73kai Shingata Koronawirusu Shūsoku Onrain İssei Kigan", haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru.

¹⁰⁴ "Dai 73kai Shingata Koronawirusu Shūsoku Onrain İssei Kigan", 1:42-2:04.

3.3. Günlük İbadetler

Ōmoto'da günlük ve düzenli olarak gerçekleştirilen biri mabette toplu halde diğeri ise evde bireysel olarak sabah ve akşam olmak üzere iki ritüel bulunmakta, bunlara 朝夕拝 (asayu-sai) "sabah-akşam ibadeti" denmektedir. Mabette yapılan ritüeller törensel bir havada, arınma, sunu ve duayı içermektedir. Ayabe ve Kameoka düşünüldüğünde mabette çalışan görevlilerin yanısıra ülkenin ve dünyanın farklı bölgelerinden maneviyatlarını güçlendirmek amacıyla gelen ziyaretçiler eşliğinde bu ritüeller gerçekleştirilmektedir. Sabah ritüelinden önce ziyaretçilerden erken kalkıp mabedi temizlemeleri istenmektedir; bu işlem, sembolik olup bunun kişinin kalbinin arınmasına yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Ziyaretçiler, sabah ritüelinden sonra mabedin etrafını ve diğer mabet yapılarını gezmekte, kuruculara ve Ōmoto misyonerlerine adanmış küçük mabetlerde dua etmektedirler. Bu geziden sonra katılımcılara Ōmoto tarafından verilen kahvaltı edilmektedir. Akşam ise yemekten önce herhangi bir temizlik yapılmamakta, arınma, sunu ve dua olmak üzere standart bir Ōmoto ritüeli düzenlenmektedir. Ōmoto mabetlerindeki sunular evdeki kamidanadakilerden daha fazla çeşide sahiptir; mabetlerdeki pirinç, sebze, balık, sake, tuz ve su olarak standart sunuları oluşturmaktadırlar.¹⁰⁵

Ancak evde yapılan ritüeller ise bireysel bir tarzda evin bir odası veya bir köşesinde gerçekleştirilmektedir.¹⁰⁶ Kamidana'da hem tsukinamisai hem de asayu-sai ritüelleri gerçekleştirilebilmektedir. Buna göre sabah ve akşam olmak üzere evinde günlük ibadetini gerçekleştirecek bir Ōmoto üyesi ilk olarak sunağın hazırlaması, kamidana, çam dalları, mumlar ve şinseni sunakta hazır bulundurması gerekmektedir.¹⁰⁷ Bu hazırlık mabette olduğu gibi tören biçiminde değil

¹⁰⁵ Joel Amis, *The Japanese New Religion Oomoto: Reconciliation Of Nativist And Internationalist Trends* (Montreal: Montreal University, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2015), 37-38.

¹⁰⁶ "Frequently Asked Questions About Oomoto" (Erişim 14 Ocak 2022); Mustafa Bıyık, "Yeni Dini Hareketler", *Dünya Dinleri*, ed. Şinasi Gündüz (İstanbul: Milel-Nihal Yayınları, 2019), 361.

¹⁰⁷ "Ōmoto no Tsukinamisai".

ard arda gerçekleşen kısımlardan oluşmaktadır. Şinsenlere yerleştirilen sunular evde bulunan sebze, meyve ve keklerden oluşabilmektedir. Kamidana olarak adlandırılan küçük mabet maketinin içine, eşyaların korunması amacıyla ōharai no Şō konulmakta, böylece mekânın kötülük ve kirlilikten arınmasının sağlandığına inanılmaktadır. Bu ritüelde 狼様 (Ōkami-sama) "Yüce Kami" veya 祖霊様 (Sorei-sama) "Ata Ruhları" ritüeli gerçekleştirilmektedir.

Ōkami-sama ritüelinde kişi, ilk önce sunularını takdim etmekte, oturur vaziyette 浅く礼 asakurei "hafifçe eğilme" yapmasının ardından iki kez 平伏 (heifuku) "derin eğilme" yapmakta, doğrulduğunda dört kez 柏手 (kaşivate) "el çırpma" yapmaktadır. Sunum böylece tamamlandıktan sonra duaya geçilmektedir. Bir kez heifuku yapıldıktan sonra amatsu norito adlı dua okunmaktadır. Dua bittiğinde dört kez kaşivate ve bir kez de heifuku yapılmasını takiben, eğer ritüel sabah ise kamigoto¹⁰⁸ akşam ise miyabi no kotoba¹⁰⁹ okunmaktadır. Sonra dört kez kaşivate yapılmakta, dizler ve karın birleşinceye kadar asakurei ve heifuku art arda yapılmakta, hemen akabinde bir şiir okunmaktadır. Daha sonra şiirden önceki gibi dört kez kaşivate, bir kez heifuku ve ardından asakurei gerçekleşmektedir.¹¹⁰

Sorei-sama ritüelinde kişi, ilk önce asakurei, sonra heifuku yaptıktan sonra iki kez kaşivate yapmaktadır. Sonra heifuku yapmasının ardından sosen-haişi duası okunmaktadır.¹¹¹ Dua bittikten sonra iki kez kaşivate, ardından asakurei gerçekleştirilerek ritüel sonlanmaktadır.¹¹²

Sonuç

Japon YDH'si olarak mabet görevlileri, ritüel kavramları ve ibadetleriyle Ōmoto'nun, Japon düşüncesini ve dini anlayışını yansıtan karakteristik bir YDH olduğu tespit edilmiştir. Edo Dönemi sonlarından itibaren başlayıp Meici Dönemi'nde çeşitli alanlardaki reformlarla

¹⁰⁸ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 14.

¹⁰⁹ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 16.

¹¹⁰ Omoto - Aizen'en, "Daily Home Worship", *Aizen'en* (Aizen'en).

¹¹¹ Deguchi, *Reikai Monogatari*, 1922, c. 60, böl. 16.

¹¹² Omoto - Aizen'en, "Daily Home Worship" (Aizen'en).

modernleşmeye başlayan Japon tarım toplumunun beklenti, ihtiyaç, dünya görüşü ve halk inancını yansıtan Ōmoto, kendisinden sonraki birçok dini hareketi hem inanç hem de kurumsallaşma açısından etkilemiştir. Ōmoto'nun araştırmamızla ortaya çıkan karakteristiği ve önemi bu çalışmayla açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızda Ōmoto'nun mabet görevlileri, ritüel kavramları, yıllık ibadetleri incelenmiştir. Ōmoto'da ritüelleri yerine getirmek için yetki sırasına göre kannuşî, şinşoku ve miko olarak üç mabet görevlisi bulunduğu, ritüellerde harai (arınma), şinsen (sunu), norito (dua) ve naorai (kefare) adlarında çeşitli alt ritüeller de uygulandığı tespit edilmiştir. Ōmoto'da dört adet yıllık ibadet bulunduğu, bunları Setsubun Taisai, Miroku Taisai, Zusei Taisai ve Ōmoto Kaiso Taisai ritüellerinin oluşturduğu görülmüştür. Yine Ōmoto'da tsukinamisai adında bir aylık ritüel bulunduğu, şingata koronavirüsü sōki şūsoku kigan no norito adında bir haftalık ritüel uygulandığı ve burada Koronavirüs'ün bitişi için dua edildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte hareketin hem yerel hem de küresel gelişmelere inanç ve ritüel ekseninden çözümler ürettiği görülmüştür.

Ōmoto'da asayu-sai adında sabah ve akşam olarak bir günlük ibadet bulunduğu, bu ritüel sunu ve dua unsurlarını içerdiği görülmüştür. Ōmoto hareketi içinde Baişo-en ve Ten'on-kyo olarak iki kutsal merkez ve Oşima ve Meşima adaları bulunduğu ve zamanı belirlenmiş ve belirlenmemiş ibadetlerin buralarda yapıldığı tespit edilmiştir.

Son olarak, bu çalışmada mabet görevlileri, ritüel kavramları ve ibadetlerinin detaylı incelemesiyle Ōmoto hareketinin geleneksel Şinto inançlarıyla günümüz dünyasının ihtiyaçlarını harmanlayarak kendi itikadının nasıl yaşanır hale getirildiği daha iyi anlaşılmasına çalışılmıştır.

Kaynakça

Amis, Joel. *The Japanese New Religion Oomoto: Reconciliation Of Nativist And Internationalist Trends*. Montreal: Montreal University, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2015.

- Ashkenazi, Michael. *Matsuri: Festivals of a Japanese Town*. University of Hawaii Press, 1993.
- Averbuch, Irit. "Shamanic Dance in Japan: The Choreography of Possession in Kagura Performance". *Asian Folklore Studies* 57/2 (1998), 293-329.
- Azukizawa, Hideo - Takano, Yoshitarō. *Shinshoku Binran*. Tokyo: Kyoiku Kenkyukai, 1933.
- Bernstein, Andrew. *Modern Passings: Death Rites, Politics, and Social Change in Imperial Japan*. University of Hawaii Press, 2006.
- Bıyık, Mustafa. "Ōmoto". *Yeni Dini Hareketler Ansiklopedisi*. ed. Süleyman Turan - Emine Battal. 393-396. İstanbul: Okur Akademi, 2020.
- Bıyık, Mustafa. "Yeni Dini Hareketler". *Dünya Dinleri*. ed. Şinasi Gündüz. İstanbul: Milet-Nihal Yayınları, 2019.
- Blacker, Carmen. "Millenarian Aspects of The New Religions Movements". *Tradition and Modernization in Japanese Culture*. ed. Donald H. Shively. New Jersey: Princeton University Press, 1971.
- "The Kojiki: Volume I: Section XVIII.—The Eight-Forked Serpent". çev. Basil Hall Chamberlian. Erişim 05 Nisan 2022. <https://sacred-texts.com/shi/kj/kj025.htm>
- Clarke, Peter. "Omoto (Great Origin)". *Encyclopedia of New Religious Movements*. ed. Peter Clarke. New York: Routledge, 2005.
- Deguchi, Nao. *Omoto Shin'yu*. 7 Cilt. Ayabe, Kameoka: Tenseisha, 1983.
- Deguchi, Onisaburō. "Deguchi Onisaburō Chosakushū". *Ningen Onisaburō*. ed. Murakami Shigeyoshi. Tokyo: Yomiuri Shinbunsha, 1971.
- Deguchi, Onisaburō. *Reikai Monogatari*. 81 Cilt. Kameoka: Tenseisha, 1922.
- Deguchi, Yasuaki. *Daichi no Haha*. Kameoka: Aizen Shuppan, 1994.
- Dinler, Enbiye Mahbube. *Yeni Bir Japon Dini Hareketi: Oomoto*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Dorman, Benjamin. *Celebrity Gods: New Religions, Media, and Authority in Occupied Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2012.

- Groemer, Gerald. "Female Shamans in Eastern Japan during the Edo Period". *Asian Folklore Studies* 66/1/2 (2007), 27-53.
- Hara, Kazuya. *Asian Approaches to Human Communication*. "Aspects of Shinto in Japanese Communication". *Intercultural Communication Studies* 12/4 (2003), 81-103.
- Hardacre, Helen. *Shinto: A History*. Oxford: Oxford University Press, 2017.
- Hayakawa, Kōtarō. *Hayakawa Kōtarō Zenshū*. 2 Cilt. Tokyo: Miraisha, 1994.
- Hirofumi Tsushiro. "Orikuchi Shinobu". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 10 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- Horioka, Kimiko. "Miko" no Sonritsu ni Kansuru Shiteki Kenkyū: Minzokugaku to Rekishi-gaku kara no Kōsatsu. Kyoto: Bukkyo Daigaku, Doktora Tezi, 2018.
- Hughes, Sukey. *Washi, the World of Japanese Paper*. Kodansha International, 1978.
- İkeda, Akira. *Ōmoto Shiryō Shūsei*. Tokyo: San'ichi Shobō, 1982.
- İnoe Nabutaka. "Eboshi". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 11 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- İnoe, Nobutaka. *Japanese New Religions in The Age of Mass Media*. Tokyo: Kokugakuin University, Institute for Japanese Culture and Classics, 2017.
- İtō, Eizō. *Shinshūkyō Sōshishaden: Ōmoto Deguchi Nao, Deguchi Onisaburō no Shōgai*. Tokyo: Kōdansha, 1984.
- Karaoğlu, Yetkin. *Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Karaoğlu, Yetkin. "Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun Dinî-Fenomenolojik Tarihi". *Journal* 23/1 (2023), 311-336.
- Karaoğlu, Yetkin. "Japon Yeni Dinî Hareketi Ōmoto'nun İnançları". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 22/2 (30 Aralık 2022), 655-683. <https://doi.org/10.33420/marife.1188589>
- Karataş, Hüsamettin. "Şintoizm'de Arınma Ayinleri". *The Journal of Academic Social Science Studies* 78 (Aralık 2019), 1-12. <https://doi.org/10.29228/JASSS.40299>

- Katō, Kyūzō. *Nihon no Shamanizumu to Sono Shūhen*. Tokyo: Nippon Hōsō Shuppan Kyōkai, 1984.
- Katori Yoshio. *Irasuto de Miru Nipponshi Hakubutsukan*. 2 Cilt. Kashiwashobō, 2008.
- Kentarō Suzuki. "Heihaku". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 04 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- Komatsu, Kazuhiko. *Hyōrei Shinkō-ron*. Tokyo: Tentō to Gendaisha, 1982.
- Konakamura, Kiyonori vd. *Koji Ruien*. Tōkyō: Yoshikawa Kōbunkan, 1928.
- Korematsu Sakamoto. "Shinshoku". *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 11 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- Leiter, Samuel L. *Historical Dictionary of Japanese Traditional Theatre*. Rowman & Littlefield, 2014.
- Manabu, Toya. "Jinja Ni İkou! Jinja Kūkan o Yomitoku 12 Shōzoku". *nippon.com*. 05 Eylül 2016. Erişim 25 Mart 2022. <https://www.nippon.com/ja/views/b05212/>
- Masafumi Motosawa. "Norito". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 08 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- Miyata, Mami. *Deguchi Nao: Modernization and New Religions*. Vancouver: The University of British Columbia, Yüksek Lisans Tezi, 1988.
- Nagaoka, Takashi. "Reikon o Torae Sokoneru: Kami no Oekara Kangaeru Minshū Shūkyō Ōmoto". *Hitobungakuhō* 108 (2015), 143-158. <https://doi.org/10.14989/204499>
- Nelson, John K. *A Year in the Life of a Shinto Shrine*. University of Washington Press, 2015.
- Omoto - Aizen'en. "Daily Home Worship". *Aizen'en*. Aizen'en. Erişim 07 Nisan 2022. <http://www.aizenen.info/en/cm/pr.html>
- Ono, Sokyō. *Kamilerin Yolu*. çev. Suat Ertüzün. İstanbul: Okyanus Yayıncılık, 2004.
- Petersen, David. *An Invitation to Kagura: Hidden Gem of the Traditional Japanese Performing Arts*. David Petersen, 2007.
- Picken, Stuart D. B. *Historical Dictionary of Shinto*. Scarecrow Press, 2010.
- Sadasumi Mogi. "Naorai". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 05 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>

- Shillony, Ben-Ami. *The Emperors of Modern Japan*. Brill Press, 2008.
- Sonka Hisomi. *Yūgi kara Geidō e: Nihon Chūsei Niokeru Geinō no Hen'yō*. Tamagawa Daigaku Shuppan-bu, 2002.
- Staemmler, Birgit. *Chinkon Kishin: Mediated Spirit Possession in Japanese New Religions*. Berlin: LIT, 2009.
- Stalker, Nancy. "Ōmoto". *Handbook of East Asian New Religious Movements*. ed. Lukas Pokorny - Franz Winter. 52-67. Boston: Brill, 2018.
- Stalker, Nancy K. *Prophet Motive: Deguchi Onisaburo, Ōmoto, And The Rise of New Religions in Imperial Japan*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2008.
- Şenavcu, Halil İbrahim. *Dünden Bugüne Japon Budizmi: İnanç ve Uygulamaları*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Şenavcu, Halil İbrahim. *Japon Dinî Bayramları*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Şenavcu, Halil İbrahim. "Japon Dinî Bayramlarının Genel Özellikleri ve Sosyal Hayattaki Yeri". *Mîzânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 2 (Haziran 2016), 41-56.
- Şenavcu, Halil İbrahim. "Japon Dinleri". *Dünya Dinleri*. ed. Şinasi Gündüz. 262-282. İstanbul: Milet & Nihal, 2019.
- Takao Nishimuta. "Kannushi". Ansiklopedi. *Encyclopedia of Shinto*. Erişim 11 Nisan 2022. <https://d-museum.kokugakuin.ac.jp//eos/detail/>
- Terumoto, Atsushi. *Shinsen no Tsukuri-kata*. Tokyo: Usui Shoten, 1937.
- Tokushige, Takane. *Ōmoto Nanajunenshi*. 2 Cilt. Kameoka: Nanajunenshi Hensankai, 1967.
- Yanagita, Kunio. *Nihon no Matsuri*. Tōkyō: Kadokawa Shoten, 1956.
- Yasumaru, Yoshio. *Deguchi Nao*. Tokyo: Asahi Shinbunsha, 1977.
- Deguchi Onisaburō to Reikai Monogatari no Sōgō Kensaku Saito. "Choseiden'in Açılış Ritüelinde Norito Okuyan Onisaburo." Dijital Fotoğraf Arşivi. 27 Ekim 1935. Erişim 11 Nisan 2022. <https://onidb.info/gview.php?ogc=0089>

- “Dai 73kai Shingata Koronawuirusu Shūsoku Onrain İssei Kigan”. haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru. Yayın Tarihi 02 Nisan 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=b0ng13Kdw2Y>
- “Daiichiji Wachigawa Hitokata Nagashi: 11 p.m. 3gatsu”. haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru. *Wachigawa*. Yayın Tarihi 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=ZSqEBY6x38Y>
- “Dainiji Wachigawa Hitokata Nagashi (2) 02:00 a.m. 4/2/2022”. haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru. *Ayabe, Kyoto*. Yayın Tarihi 2022. <https://www.youtube.com/watch?v=pWsVNa2nrWE>
- “Frequently Asked Questions About Oomoto”. Erişim 14 Ocak 2022. <http://www.oomoto.or.jp/English/enFaq/indexfaq.html>
- “Omoto Kaiso Taisai: Oomoto Autumn Grand Festival in commemoration of the Foundress”. Yayın Tarihi 11 Ekim 2011. https://www.youtube.com/watch?v=4N_JZO6UCRc
- “Ōmoto no Matsuri”, 11 Mayıs 2017. <https://oomoto.or.jp/wp/matsuri/>
- “Ōmoto no Tsukinamisai”, 11 Mayıs 2017. <https://oomoto.or.jp/wp/tsukinamisai/>
- Ōmoto Kōshiki Nihongo Saito. “Ōmoto Setsubun Hitogataōharai”, 11 Mayıs 2017. <https://oomoto.or.jp/wp/hitogata/>
- “Ōmoto Utamatsuri: 07/08/2020”. haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru. Yayın Tarihi 07 Ağustos 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=bvNzf2m1p3o>
- “Reiwa 4nen (2022) Oomoto Setsubun Jinkata Ooharai Kessai Shinji”. haz. Ōmoto Kōshiki Chan'neru. *Ayabe, Kyoto*. Yayın Tarihi 2022. https://www.youtube.com/watch?v=EJfjk_2NkJI
- Deguchi Onisaburō to Reikai Monogatari no Sōgō Kensaku Saito. “Saifuku Sugata no Onisaburō”. Dijital Fotoğraf Arşivi. Tarihsiz. Erişim 11 Nisan 2022. <https://onidb.info/gview.php?ogc=0030>
- “Shidai Kouriyō”. 11 Mayıs 2017. Erişim 15 Ocak 2022. <https://oomoto.or.jp/wp/shidaikouryou/>
- Shinto Dai Jiten*. Tokyo: Heibonsha, 1938.
- “Shinto Symbols (Continued)”. *Contemporary Religions in Japan* 7/2 (1966), 89-142.